

РЕШЕНИЕ

№ 1664

гр. София, 16.03.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 69 състав, в публично заседание на 24.02.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Милена Славейкова

при участието на секретаря Грета Грозданова и при участието на прокурора Емил Георгиев, като разгледа дело номер **4221** по описа за **2020** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 284 - 285 от Закона за изпълнение на наказания и задържане под стража (ЗИНЗС), във връзка с чл. 203 и следващите от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ).

Образувано е по искова молба на М. М. С. от [населено място], [улица], срещу Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН), с искане за присъждане на обезщетения за неимуществени вреди, както следва:

1. В размер на 105 000 лв. в резултат на неосигуряване на нормални хигиенни, медицински и битови условия за изтърпяване на задържането му в следствения арест на [улица] [населено място] и в Централен Софийски затвор (СЦЗ), изразяващи се в недостатъчна жилищна площ, лоши битови и хигиенни условия в помещенията, лоши условия за ползване на общи тоалетни, лоша храна, наличие на хлебарки и дървеници, отказ за ползване на компютър, мобилен телефон и затруднен достъп до телефон и отказ за предоставяне на адекватни медицински грижи за лечение на всички заболявания на ищеца в периода от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г.
2. В размер на 5000 лв. за нанесен му на 17.12.2018 г. побой и
3. В размер на 90 000 лв. за нанесени му на 14.03.2019 г. побой и средна телесна повреда.

Ищецът поддържа, че условията на изтърпяване на задържането му в ареста на [улица], [населено място] и в Затвора С. в периода от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г. са в нарушение на чл.3 ЗИНЗС, вр. чл.3 от Европейската конвенция за правата на човека

(ЕКПЧ), което му причинило стрес, страх, чувство на безсилие и незащитеност, физически и психически тормоз, вкл. поради нанесени му побои, телесна повреда и нелекуване на тежките му заболявания. Сочил, че за исковия период здравословното му състояние драстично се влошило, тъй като никой не лекувал хроничните му заболявания – диабет, диабетна полиневропатия, късогледство, тежък дискомфорт поради нужда от операция на дясното око за изравняване на зрението на двете очи, високо кръвно налягане, синусит. Поддържа, че в затвора е заболял от „хипертонично сърце“ и останал инвалид. За 9 месеца и 12 дни, поради липса на лечение, заболяването му диабетна полиневропатия прогресирало до такава степен, че дори ходенето и писането на ръка предизвиквали нечовешки болки. Въпреки това, служители на ответника му отказали преглед, назначаване на адекватно лечение и подходяща диабетна диета.

Твърди, че в периода от 17.11.2018 г. до 06.01.2019 г. няколко пъти бил пребиван от служители на Затвора С. и влачен до кабинета на началника на затвора, за което вместо адекватна медицинска помощ, получил наказание „лишаване за 3 месеца от хранителна пратка“. Поддържа, че на 14.03.2019 г. бил пребит от служители на Затвора С., които му причинили фрактура на фронталната кост на черепа. Счита, че неправомерно в ареста на [улица] е държан 2 месеца и 4 дни при усилено строг режим и при всяко извеждане от килията бил окован в белезници. В Затвора С., за 7 месеца и 8 дни, също бил държан при строг режим, в тясна килия, в условията на пренаселеност, при наличие на дървеници и хлебарки. От ухапванията им получил рани, които трудно заздравявали, тъй като е диабетно болен. Храната не отговаряла на изискуемите стандарти. Тоалетната в килията миришела, тъй като не била отделена от помещението със стена, а представлявала дупка – тип „селски нужник“. За периода от 04.07. до 09.07.2018 г. против волята си бил настанен в лудницата към МВР болница С., където бил окован с белезници за леглото и нямал достъп до телефон. Не му били осигурени никакви технически средства за водене на защитата му като компютър, принтер, копирна машина, листове, химикалки, индиго. От началото на м.юни 2018 г. до средата на м.март 2019 г. изписал над 1000 страници на ръка, което му причинило силни болки поради диабетната полиневропатия. Било му забранено да притежава личен мобилен телефон или компютър, а достъпът до телефон бил силно ограничен, което сериозно затруднило защитата му по водените от него над 20 съдебни дела. Въпреки молбите му от началото на м.10.2018 г. получил зимни обувки чак на 05.12.2018 г., след намесата на националния Омбудсман, поради което дотогава мръзnel жестоко. За периода от м.ноември 2018 г. до 18.12.2018 г. бил оставен без тоалетна хартия.

Претендира присъждане на горепосочените обезщетения за неимуществени вреди, ведно със законната лихва от 14.03.2019 г. до окончателното изплащане.

Ответникът Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“ оспорва исковата молба поради липса на елементите от фактическия състав на отговорността на държавата на вреди. Поддържа липса на незаконосъобразни действия и бездействия на служители на Затвора С., където ищецът изтърпявал мярка за неотклонение „задържане под стража“ за исковия период. Претендира за отхвърляне на исковете и присъждане на юрисконсултско възнаграждение.

Участвалият в производството по делото прокурор – представител на СГП счита, че исковете са неоснователни поради недоказаност на претендираните неимуществените вреди и причинно-следствена връзка.

Административен Съд С. - град, I отделение, 69 състав, след като взе предвид наведените в исковата молба доводи, изразеното становище на пълномощника на ответника и на представителя на СГП и се запозна с приетите по делото гласни и писмени доказателства, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

Разпоредбите на чл.284-286 от ЗИНЗС, вр. чл.3 от с.з., уреждат защита на осъдените и задържаните под стража лица срещу поставянето им в неблагоприятни условия, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждаят чувство на страх, незащитеност или малоценност. Приета е в резултат на серия от осъдителни решения на ЕСПЧ срещу България за нарушение на чл.3 от ЕКПЧ поради условията за пребиваване в местата за лишаване от свобода в страната ни и пряко кореспондира с абсолютната забрана по чл.3 от ЕКПЧ. Чл. 3 от Конвенцията защитава една от основните ценности на демократичното общество. Той забранява по абсолютен начин изтезанията или нечовешкото или унижително отношение или наказание, независимо от обстоятелствата и поведението на жертвата (виж А. и други, цитирано по-горе, § 139, с допълнителни препратки). Конвенцията има пряко действие по силата на чл.5, ал.4 от Конституцията и може пряко да послужи като основание за защита, без задължение за позоваване на националния закон. Това е една от слабостите на националната съдебна практика, отбелязана от ЕСПЧ - за да бъде ефективно дадено средство за защита, вътрешният орган или съдът, който разглежда делото, трябва да разгледа твърдяните действия или бездействия, за които се предполага, че са довели до нарушаване на чл. 3 от Конвенцията, в съответствие с принципите и стандартите, определени от настоящия Съд в неговата практика. ЕСПЧ критикува практиката на националните съдилища, които много често не вземат под внимание общото правило, като такова, отхвърлящо нечовешкото и унижително отношение, а взимат под внимание единствено конкретни законови или подзаконови разпоредби, уреждащи условията на задържане. В резултат на това, в отсъствието на конкретно правило от вътрешното законодателство, ръководещо определен аспект на тези условия, съдилищата често не установяват незаконосъобразност и не разглеждат въпроса дали тези обстоятелства биха могли, когато се разглеждат самостоятелно или заедно с други аспекти на условията, в които даден затворник е държан, да представляват нечовешко и унижително отношение. По този начин, когато разглеждат подобни искове, съдилищата не са съсредоточени толкова много върху правото на затворника да не бъде подложен на нечовешко и унижително отношение; вместо това, те ограничават разглеждането на законосъобразността на действията на затворническите власти по смисъла на националното право.

Изложеното е основание за съда, в решаващия му състав, да съобрази практиката на ЕСПЧ по установени нарушения на чл.3 от ЕКПЧ относно условията за пребиваване в местата за лишаване от свобода. За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на лицето. Въпреки че малтретиране, което

постига този минимум, често включва действителна телесна повреда или силно физическо или психическо страдание, дори и при липса на такива, когато отношението унижава или принизява човек, показвайки липса на уважение или води до засягане на неговото човешко достойнство, или предизвиква чувство на страх, страдание или малоценност, което може да разбие моралната и физическата устойчивост на този човек, то също може да попадне в обхвата на забраната на чл. 3.

За да попадне задържането специално под чл. 3 от Конвенцията, страданието и унижението трябва да надхвърлят неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода. В този случай властите трябва да гарантират, че едно лице е задържано при условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, че начинът и методът на изпълнение на наказанието лишаване от свобода или друг вид мярка за задържане не подлага човека на стрес или трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, здравето и благосъстоянието на този човек са гарантирани в достатъчна степен.

При оценка на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия. Дори когато всеки отделен аспект от тези условия е в съответствие с националното законодателство, техният кумулативен ефект може да бъде такъв, че да доведе до нечовешко или унижително отношение по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

Липсата на намерение за унижаване или принизяване на задържания чрез поставянето му в лоши условия, въпреки че е фактор, който следва да бъде взет под внимание, не изключва категорично установяване на нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Крайната липса на място в затворническа килия има голяма тежест при оценката на това дали условията на задържане са в нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Докато общите доклади на КПИ не казват изрично какъв размер жилищна площ за един лишен от свобода трябва да се смята за минимален стандарт при настаняване в обща килия, то отделните национални доклади за извършените от КПИ посещения и препоръките по тези доклади предполагат, че желателният стандарт е четири квадратни метра жилищна площ на човек. Въпреки това, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе сама по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Конвенцията. В оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. Именно тези мотиви на ЕСПЧ в решението по делото Н. са основание да се приеме, че от общата площ на помещението за задържане се изважда площта, заемана от мебели и обзавеждане, в т.ч. санитарното помещение.

Доводите на ЕСПЧ в решението по делото Н., намерили отражение в нормата на чл.284, ал.2 от ЗИНЗС, са за отчитане на кумулативното въздействие на условията на пребиваване. Т.е. дори пренаселеността да не е толкова сериозна, че да представлява сама по себе си нарушение на чл. 3 от Конвенцията, според ЕСПЧ, тя все пак може да доведе до нарушение на тази разпоредба, ако се комбинира с други аспекти на условията на задържане – като например липса на уединение при използване на тоалетната, лоша вентилация, липса на достъп на естествена светлина и свеж въздух, липса на подходящо отопление или липса на основна хигиена – това води до ниво на страдание, което надвишава това, присъщо на задържането. Идентични са изтъкнатите

от ищеца оплаквания в исковата му молба – пренаселеност, съчетана с ниска хигиена, некачествена храна, хлебарки и дървеници, съвкупното въздействие на които условия довели до влошаване на хроничните му заболявания, за които не получил адекватно медицинско лечение през исковия период.

ЕСПЧ извежда критерия при оценката на това дали е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията по отношение на липсата на лично пространство, а именно: (а) всяко задържано лице трябва да има индивидуално място за спане; (б) всяко задържано лице трябва да има най-малко три квадратни метра жилищна площ; и (в) размерът на килията трябва да дава възможност на задържаните лица да се движат свободно между мебелите. Липсата на някои от тези елементи сама по себе си поражда сериозно предположение, че условията на задържане са в нарушение на този член (виж А. и други, цитирано по-горе, § 148, с допълнителни препратки).

Освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за оценката на съответствие с чл. 3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания. По този начин, дори и в случаите на затворнически килии, които осигуряват 3-4 квадратни метра жилищна площ на един лишен от свобода, може да има нарушение на този член, ако факторът на пространството е съчетан с липса на вентилация и осветление – в конкретния случай ищецът не формулира такива оплаквания в исковата си молба.

Според ЕСПЧ, достъпът до правилно оборудвани и хигиенни санитарни помещения е от изключително значение за запазване на чувството на затворниците за лично достойнство. Що се отнася по-специално до достъпа до тоалетни, тоалетни чинии, поставени в ъгъла на килията и лишени от каквото и да било отделяне от жилищната площ или отделена от една преграда с височина от един метър или метър и половина е не само неприятно от хигиенна гледна точка, но и лишава задържаните от възможността за използване на тоалетната в каквото и да било уединение, защото той или тя остава постоянно видима за другите лишени от свобода, седящи на леглата, а също и за надзирателите на затвора, гледащи през шпионката. Това може да се окаже особено тежко за лишените от свобода, страдащи от заболявания, които засягат храносмилателната система. Кумулативният ефект от пренаселеността и неадекватния достъп до тоалетни може да се окаже изключително пагубен за затворниците (виж параграф 145 по-горе).

Друг санитарен проблем в поправителните заведения, отбелязан в осъдителните решения на ЕСПЧ срещу България, е наличието на хлебарки, гризачи, бълхи, въшки, дървеници и други вредители. В тях е отбелязано, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна.

При постановяване на решението си настоящият съдебен състав приема, че следва да съобрази стандартите, заложи в Европейските правила за затворите. Макар да представляват само препоръки на Комитета на министрите към държавите-членки на Съвета на Европа по отношение на минималните стандарти, които следва да се прилагат в затворите, същите са отправна точка за преценката дали е налице

нарушение на забраната за жестоко, нечовешко или унижително отношение. Според т.10.1 Европейските правила за затворите се прилагат по отношение на лица, които са с постановена от съдебен орган мярка за задържане или са лишени от свобода в следствие на осъдителна присъда.

Според т.18.1 от Правилата битовите условия на затворниците, и особено условията за спане, трябва да са съобразени със зачитането на човешкото им достойнство, трябва да осигурява, доколкото е възможно лично пространство, и да отговарят на хигиените и здравословни изисквания, като се обръща необходимото внимание на климатичните условия, в частност площ, кубатура на помещението, осветление, отопление и вентилация.

Във всички помещения, в които лишените от свобода живеят, работят или се събират прозорците трябва да са достатъчно големи, за да дават възможност на затворниците да четат или работят на естествено осветление при нормални условия и да позволяват влизането на свеж въздух, освен ако няма съответната климатизираща инсталация. Според т. 19 всички помещения на всеки затвор трябва по всяко време да бъдат добре поддържани и чисти. Затворниците трябва да имат безпрепятствен достъп до хигиенични санитарни помещения, съобразени с правото на лично уединение. Трябва да са осигурени необходимите помещения, където всеки затворник да може да се къпе и взема душ при подходящи за климата температури при възможност всеки ден, но не по-малко от два пъти седмично (или по-често, ако е необходимо) с оглед поддържане на обща хигиена. Установено е задължение за затворническите власти да предоставят необходимите за това средства, включително тоалетни принадлежности и обичайни почистващи пособия и материали, респ. задължение за затворниците да поддържат себе си, облеклото си и спалните помещения чисти и подредени.

Според т.22 от Правилата на затворниците трябва да се осигурява питателна храна, като се взема предвид тяхната възраст, здравословно и физическо състояние, религия и естество на тяхната работа. Изискванията към питателна храна, в т. ч. и минималното ѝ енергийно и протеиново съдържание, се определя от националното законодателство.

Конкретно установените по делото факти и съответните им правни изводи, преценени съобразно изложените изисквания, са следните:

По делото няма спор, че за исковия период от **04.06.2018 г. до 14.03.2019 г.** ищецът М. М. С. е изтърпявал мярка за неотклонение „задържане под стража“ в ареста на [улица] от **04.06.2018 г. до 07.08.2018 г.**, когато е преведен в Затвора [населено място]. Според становище рег. № 10375 от 30.06.2020 г. на О. – С. (л.105 и сл.) ищецът е настанен в ареста на [улица], [населено място], на 04.06.2018 г. и преведен в Затвора С. на 07.08.2018 г. Затворите и областните служби "Изпълнение на наказанията" са териториални служби на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" (чл.12, ал.3 от ЗИНЗС), поради което ГДИН е надлежно легитимиран ответник по исковете.

I.Относно лошите хигиенно-битови условия за изтърпяване на задържането:

1. Показател пренаселеност: Условията на изтърпяване на мярката „задържане под стража“ в Следствения арест в [населено място], ул. „М-р Г. В.“ № 2, се установяват от Становище рег. № 10375/30.06.2020 г. на главния надзирател на О.-С. (л.105-108). Според него, арестът е разположен в сградата на Затвора-С., разкрит е през 1994 г. и заема площ от 994 кв.м. Килиите в ареста са еднотипни, състоящи се от две помещения с по два броя легла (общо 4 броя легла) с обща площ от 16 кв.м., оборудвани с маса, столове и шкафчета за вещи, неподвижно закрепени за пода

(площта на помещенията се потвърждава от приета по делото СТЕ на в.л. Р. К.). Прозорците са отваряеми, което осигурява пряка слънчева светлина и свеж въздух. Осветлението е от четири броя енергоспестителни тела с мощност по 26 вата и два броя лед осветителни тела с мощност от 10 вата. Изградена е аспирационна система, която осигурява непрекъсната циркулация на въздуха в килиите и общите помещения. Отоплението се осигурява от радиатори, захранвани директно от Т.. Всяка килия има санитарен възел с тоалетно клекало и мивка, отделени с преграда от около 1.50 метра. На двата етажа са разположени и общи помещения за разливане на получаваната храна, с общи бани и общи тоалетни помещения. Според справка, за периода на престоя на ищеца в Следствения арест в [населено място], ул. „М-р Г. В.“ № 2, в килия № 3, на ет.2 (където е пребивавал С.), не са настанявани повече от 3 задържани лица, **освен него.**

Това обстоятелство се потвърждава от справка рег. № 15113 от 17.09.2020 г. на главния надзирател в сектор „Арести“ на О. – С. (л.325-326) с данни за спалните помещения и броя на задържаните лица в тях за исковия период, издадена във връзка с допълнителни доказателствени искания на ищеца с молба от 18.08.2020 г. В нея са конкретизирани имената на лицата, с които С. е пребивавал в ареста, както и общата площ на помещенията от 16 кв.м.

Размерът на спалните помещения, тяхното оборудване, отопление и осветление и л.св., в които С. е бил настанен в Затвора С., се установяват от становище на ИСДВР Ц. Б. от 24.06.2020 г. (л.248-250). Според него, на помещенията е извършен цялостен ремонт на подовите настилки – положен гранитогрес, а стените са шпакловани и боядисани с латекс. Основно са ремонтирани и санитарните помещения, където са подменени фаянс, теракот, тоалетни моноблокове, смесители, мивки. Обособен и оборудван е кухненски бокс, където л.св. сами да приготвят храната си. Според същия документ, администрацията на Затвора С. ежесечно осигурява на задържаните препарати за почистване и хигиенизиране на помещенията – сапуни, прах, белина и др. Има възможност за закупуване на допълнителни почистващи препарати от лавката към затвора, както и възможност за дезинфекция на дрехите и спалните принадлежности в изпарителя на Затвора С.. Веднъж в седмицата, по график, се извършвало изпиране на дрехите и спалното бельо на задържаните, а два пъти в годината – изпиране на одеяла и олекотени завивки.

Съдът приема, че посочените справки са допустимо и относимо доказателствено средство по чл.284, ал.3 ЗИНЗС, според който съдът може да задължи специализираните органи по изпълнение на наказанията да предоставят информация от значение за правилното установяване на фактите по делото.

Основание за кредитиране на посочените в тях данни е приета по делото съдебно-техническа експертиза (СТЕ) от 27.11.2020 г. (л.367 - 388). Според нея, спалните помещения в ареста в [населено място], ул.“М-р В.“ № 2 и в Затвора [населено място], в които е пребивавал ищецът и на които вещото лице е извършило оглед на 10.11.2020 г., разполагат с пряк достъп на дневна светлина и възможност за проветряване посредством отваряеми прозорци с решетки. Отоплението се осигурява от Т. и парова централа, чрез радиатори. Всички спални помещения разполагат със самостоятелни санитарни възли, с тоалетна, мивка и течаща вода. На всеки л.св. е предоставено легло, спални принадлежности и шкаф за лични вещи, маса и столове за общо ползване. Ежесечно, на всеки л.св. се предоставят перилни и почистващи препарати за поддържане на лична хигиена и хигиена на спалните помещения.

Разпределението на мебелите и санитарното помещение в килия № 13, на ет.2, от ареста в [населено място], ул.“М-р В.“ № 2, е посочено на Схема № 1 към СТЕ (л.380), а общата площ на помещението е посочена като 15.35 кв.м. При площ на санитарния възел от 1.95 кв.м., светлата площ на едно лице от четирима е определена на 3.91 кв.м., а площта без обзавеждане и санитарен възел – на 1.94 кв.м.

Разпределението на мебелите и санитарното помещение в килиите в Затвора [населено място], в които е пребивавал ищецът, е посочено на Схемите – Приложения към СТЕ на л.381-388 от делото. Според тях, площта на килиите варира от 25.99 кв.м. до 44.02 кв.м. Светлата площ на едно лице при 8 задържани лица в **килия № 1** от група 13 на Затвора С. (с 8 легла) е определена на 3.98 кв.м., но без обзавеждането и санитарния възел спада на 2.45 кв.м., на **килия № 5** от група 13 на Затвора С. при 9 задържани лица (с 9 легла) – светлата площ на едно лице е определена на 4.39 кв.м., но без обзавеждането и санитарния възел спада на 2.66 кв.м., на **килия № 6** от група 13 на Затвора С. (с 6 легла) при 6 задържани лица – светлата площ на едно лице е определена на 4.96 кв.м., но без обзавеждането и санитарния възел спада на 3.00 кв.м., на **килия № 9** от група 13 на Затвора С. при 6 задържани лица (с 6 легла) – светлата площ на едно лице е определена на 7.34 кв.м., а без обзавеждането и санитарния възел спада на 4.90 кв.м., на килия № 5 от **група 11** на Затвора С. при 8 задържани лица (с 8 легла) – светлата площ на едно лице е определена на 3.25 кв.м., но без обзавеждането и санитарния възел спада на 1.92 кв.м., на килия № 6 от **група 11** на Затвора С. при 6 задържани лица (с 6 легла) – светлата площ на едно лице е определена на 4.40 кв.м., но без обзавеждането и санитарния възел спада на 2.62 кв.м., на килия № 7 от **група 11** на Затвора С. при 6 задържани лица (с 6 легла) – светлата площ на едно лице е определена на 3.33 кв.м., но без обзавеждането и санитарния възел спада на 1.74 кв.м. и на килия № 9 от **група 11** на Затвора С. при 8 задържани лица (с 8 легла) – светлата площ на едно лице е определена на 4.54 кв.м., но без обзавеждането и санитарния възел спада на 2.97 кв.м.

Не могат да се кредитират поради субективния им характер и неподкрепянето им от други доказателства по делото твърденията на ищеца в молба от 01.12.2020 г. (л.349), че в различни периоди на престоя му в СЦЗ в килиите били по 7 л.св., рядко и за кратко – по 6.

Според писмо от 16.09.2020 г. на ИСДВР Ч. при СЦЗ (л.335) настаняване и регистър на л.св. на територията на Затвора [населено място] се води по групи, а не по спални помещения. Във връзка с многобройни жалби на л.св. началникът на затвора е издал Заповед № Л-153 от 27.05.2020 г., считано от която дата се води регистър на настаняването на л.св. по спални помещения. Изложеното е посочено като основание за невъзможността на администрацията на затвора да посочи брой на л.св., с които е бил настанен С., за исковия период.

Съгласно чл.284, ал.3 ЗИНЗС съдът задължава специализираните органи по изпълнение на наказанията да предоставят информация от значение за правилното установяване на фактите по делото. В случай на неизпълнение на това задължение съдът може да приеме за доказани съответните факти. Съобразно уредената законова презумпция съдът приема, че за исковия период ищецът е бил настанен в горепосочените спални помещения с максималния брой л.св., съобразно броя на леглата.

Изложеното налага извод, че за целия исков период от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г. С. е изтърпявал задържането си в условията на пренаселеност - на площ от 1.94 кв.м. (без

обзавеждане и санитарен възел) в ареста на ул. „М-р В.“ № 2 и горепосочените 2.45 кв.м., 2.66 кв.м., 3.00 кв.м., 1.92 кв.м., 2.62 кв.м., 1.74 кв.м. и 2.97 кв.м. в килиите на СЦЗ. Установената площ от по-малко от 3 кв.м. на човек е изключително утежняващ фактор при преценка на кумулативното въздействие на условията на задържане по смисъла на чл.3, ал.2, вр. чл.284, ал.2 ЗИНЗС. В тази връзка следва да се прецени ползването на тоалетна в ареста на ул. „М-р В.“ № 2, за периода от 04.06.2018 г. до 07.08.2018 г., която е отделена от помещението с преграда от около 1.50 м. Вярно е, че на арестните етажи има и общи тоалетни, които осигуряват необходимото уединение, но доколкото задържаните изтъпяват мярката си заключени в помещенията, съдът приема, че за посочената част от исковия период ищецът е бил подложен на кумулативен ефект от пренаселеност и неадекватния достъп до тоалетна в арестното помещение.

2. Относно оплакването за лоша хигиена:

Според становище рег. № 10375 от 30.06.2020 г. на главен надзирател при О. – С. (л.107) на основание чл.284, т.4 ППЗИНЗС и т.15.4 о Заповед № Л-4201 от 06.10.2016 г. на Главния директор на ГДИН за реда в арестите, задържаните под стража са длъжни да изпълняват възложената им от администрацията работа, свързана с поддържането на чистотата и хигиената в килиите, санитарните и домакински помещения. Поддържането на хигиената и подреждането на личните и други вещи в помещенията и местата за общо ползване се извършвало от задържаните лица, което е в съответствие с чл.284, т.4 ППЗИНЗС и горепосочените Европейски правила за затворите, според които задължение за затворниците е да поддържат себе си, облеклото си и спалните помещения чисти и подредени.

Съгласно становище на ИСДВР Ц. Б. – 10 и 13-та групи на СЦЗ (л.248-250) ежесечно администрацията на Затвора С. осигурява на задържаните лица препарати за почистване и хигиенизиране на помещенията. Всеки месец на групите се давали сапуни, белина и други препарати. Същите се раздавали на кмета на групата, по спални помещения. Имало възможност за закупуване на допълнителни почистващи препарати от лавката на затвора. На основание чл.88а ППЗИНЗС поддържането на хигиена било лично задължение и въпрос на възпитание и навици на всеки от л.св. Общите части се почиствали от лица, назначени на работа със заповед. Веднъж месечно се изтупвали одеялата и олекотените завивки, минимум еднократно и ежедневно се хигиенизирали спалните помещения. Веднъж седмично се изпирали дрехите и спалното бельо на задържаните, а изпирането на одеялата и олекотените завивки – два пъти в годината.

Изложеното налага извод, че затворническата администрация е изпълнила задълженията си да предостави на задържаните лица необходимите средства за поддържане на лична хигиена, включително тоалетни принадлежности и обичайните почистващи пособия и материали за поддържане на чистотата на помещенията. След като в задълженията на задържаните лица е да поддържат чистотата и хигиената в килиите, за изпълнението на което задължение са им осигурени съответните материали, евентуални субективни виждания за нехигиенни условия не могат да бъдат вменени във вина на затворническата администрация. Конкретните оплаквания на ищеца от лоша хигиена не се подкрепят от доказателствата по делото и не са релевантни за твърдяното нарушение на чл.3, ал.2 ЗИНЗСЗ.

3. Относно оплакване за поставяне на белезници:

Според становище рег. № 10375 от 30.06.2020 г. на главен надзирател при О. – С.

(л.108) помощни средства (белезници) съгласно чл.114, ал.3 ЗИНЗС, вр. чл.240 ЗИНЗС, се поставяли само при извършване на конвоиране – до местата за престой на открито и до МЦ на ареста.

Това обстоятелство се потвърждава от становище рег. № 461 от 12.01.2021 г. на инсп. А. Н. – главен надзирател при О. С. (л.440-441), според което помощни средства – белезници, се поставят само при извеждане и конвоиране до местата на престой на открито и до МЦ. В подкрепа е представена Инstrukция за особеностите и задълженията на постови служители от надзорно-охранителния състав на Пост № 5, утвърдена от началника на О.-С., на 30.03.2016 г., според която при извеждане на задържаното лице разводачите извършват личен обиск на лицето, поставят белезници и конвоират задържаното лице. Същите задължения са разписани в Инstrukция рег. № 17621/11.10.2018 г. за особеностите на Пост № 5, утвърдена от началника на О.-С.. От доказателствата по делото не се установява спрямо ищеца да са използвани помощни средства – белезници, извън случаите на извеждане от килията и конвоиране, което е в съответствие с чл.114, ал.3, вр. чл.240 ЗИНЗС. Дължим е извод за неоснователност и недоказаност на това оплакване, релевантно за твърдяното нарушение на чл.3, ал.2 ЗИНЗС3.

4. Относно неосигуряване на зимно облекло:

С искане от 02.10.2018 г. (л.79) до началника на СЦЗ ищецът поискал да получи чифт зимни обувки, 2-3 чифта дебели мъжки чорапи, 1-2 пуловера и зимно яке, тъй като родителите му в [населено място] били тежко болни и не могли да му донесат зимни дрехи. Молбата за получаване на зимни дрехи подновил на 24.10.2018 г. (л.80), идентична рег. № 5911/26.10.2018 г. по описа на СЦЗ на л.251, както и с молба от 14.11.2018 г. (л.81) и жалба от 23.11.2018 г. до ГДИН (л.82) и жалба до О. М. М. от 18.10.2018 г. (л.83-85).

Според Отговор изх.№ 10491 от **10.12.2018 г.** от О. М. М. (л.86-91) служител от администрацията към О. се е уверил, че лицето е без дрехи и обувки. В отговора обаче не е отбелязана датата на посещение на СЦЗ от служителя от администрацията на О. (л.90), поради което твърдението на ищеца, че липсата на обувки се установява към 10.12.2018 г. е неоснователно.

Това се потвърждава от другите събрани по делото доказателства: Според докладна записка от 07.12.2018 г. на инспектор В. И. – ИСДВР на 11-та група към Затвора С. (л.255), на 02.10.2018 г. С. поискал зимни дрехи и обувки, а на **03.10.2018 г.** получил 2 броя панталони и едно яке от склада на затвора. По повод на молбата му от 14.11.2018 г. В. И. проверила, че С. е провел свиждане с позната на **26.09.2018 г.** и редовно получава парични преводи, което не го определя като социално слаб.

Въпреки това, на **05.12.2018 г.** получил социални помощи от склада на затвора под формата на дрехи. Получаването на дрехи е удостоверено на гърба на л.252 и на л.274 - два чифта панталони на 28.09.2018 г. и 1 брой зимно яке на 03.10.2018 г. Отново там е удостоверено свиждане на 26.09.2018 г., на което С. получил кутия с **дрехи и сак**, плодове и салами.

По повод на жалбата му от 23.11.2018 г. от ГДИН е изготвен отговор рег. № 12540 от 13.12.2018 г. (л.253-254), според който не са констатирани неправомерни действия от страна на администрацията на Затвора С.. Освен получаването на дрехи на 03.10.2018 г. директорът на ГДИН е съобразил, че на **05.12.2018 г.** С. е получил социални помощи – 1 брой комплект анцунг, **1 чифт обувки**, тоалетни принадлежности, 2 чифта чорапи, 1 шапка и два комплекта бельо.

Според становище на ИСДВР Ц. Б. от 24.06.2020 г. (л.248-250) л.св. е получил два чифта панталони и 1 брой зимно яке. Освен това е провеждал и свиждане, на което е получил цигари, сак, дрехи, плодове и салати.

В обобщение съдът приема следното: Съгласно чл.256, ал.1, вр. чл.240 ЗИНЗС обвиняемите имат право на пратки с дрехи и с други, разрешени за лично ползване вещи. Единствено лишените от свобода, които нямат собствени дрехи и обувки имат право на безплатно облекло и обувки, подходящи за съответния сезон, по таблици, утвърдени от министъра на правосъдието (чл.84, ал.2, т.3 ЗИНЗС).

На 26.09.2018 г. ищецът е провел свиждане, на което е получил сак с дрехи, поради което отправеното на 02.10.2018 г. искане към затворническата администрацията за предоставяне на дрехи с твърдение, че родителите не могат да му осигурят такива, представлява злоупотреба с право. Въпреки това, на 28.09.2018 г. С. получил два панталона, на 03.10.2018 г. – 1 брой зимно яке, а на 05.12.2018 г. – 1 брой комплект анцунг, 1 чифт обувки, тоалетни принадлежности, 2 чифта чорапи, 1 шапка и два комплекта бельо. Изложеното определя като изцяло неоснователни твърденията на ищеца, че до 05.12.2018 г. „мръзвел жестоко“. Сградата на ареста и на СЦЗ са снабдени с парно отопление от Т., поради което при налични лични дрехи и предоставени панталони и зимно яке, описаният от ищеца дискомфорт не надхвърля изискуемия праг на суровост на изтърпяване на мярката, необходим за установяване на нарушение по чл.3 ЗИНЗС. Вярно е, че обувки са му предоставени едва на 05.12.2018 г., но това е във връзка с изискуемото технологично време за проверка, че задържаният е получил сак с дрехи, както и, че редовно получава парични преводи, което не го определя като социално слаб, за да получи помощи от затворническия склад, съгласно правилото на чл.84, ал.2, т.3 ЗИНЗС. Въпреки констатацията, че не отговаря на изискванията за предоставяне на безплатно облекло и обувки, затворническата администрация предоставила такива, като дори до 05.12.2018 г. не се установява по делото, че условията на изтърпяване на задържането на ищеца са били такива, че са го изложили на жестоко, нечовешко или унижително отношение, по смисъла на чл.3, ал.1 ЗИНЗС. Дължим е извод за неоснователност и недоказаност на това оплакване, релевантно за твърдяното нарушение на чл.3, ал.2 ЗИНЗС3.

5. Относно показател храна:

Според становище рег. № 10375 от 30.06.2020 г. на главен надзирател при О. – С. (л.105-108), храната на задържаните лица в ареста на ул. „М-р В.“ се доставя три пъти на ден – сутрин, обед и вечер, като се предава на служители на ареста през обособена за тази цел вратичка няколко минути преди раздаването ѝ. К. храна се разпределя за всяко задържано лице от дежурния по арест. Контрол за количеството, годността и органолептичните качества на котловата храна осъществява медицински специалист в ареста, който отразява същото в Книга за контрол на получаваната и раздавана храна на задържаните лица съгласно т.33.1 от Заповед № Л-4102 от 06.10.2016 г. на Главния директор на ГДИН за вътрешния ред в арестите.

Приложена е Таблица № 1 за състава на дневната дажба и полагаемите се хранителни продукти на 1 лишен от свобода – възрастен, утвърдена на 21.02.2007 г. от директора на ГДИН и на 08.03.2007 г. от министъра на правосъдието (л.136). В нея на 27 позиции е посочен видът на храните (хляб, брашно за запръжка, фасул, ориз, тестени изделия, краве сирене, олио, свинска мас, захар, месо с кости, птиче месо, риба, яйца, халва, мармалад/конфитюр, картофи, зеленчуци, плодове, чай, доматино пюре, сол, оцет, подправки, прясно мляко, кисело мляко и краве масло), полагаемо количество и

съответен брой калории.

Според докладна записка на В. П. – готвач към Затвора С. (л.246-247) прехраната на л.св. се извършва съгласно реда, определен от ЗИНЗС, по утвърдени от министъра на правосъдието и съгласувани с МЗ и МФ, таблици за калорийния ихимически състав на храната. Доставка на хранителни продукти се извършвала по сключени договори по обществени поръчки за цялата система на ГДИН, с фирми с доказано име на пазара, като абсолютно всички стоки се съпровождали с необходимите сертификати за годност на храните. Видът на хранителните продукти се определял в спецификация от ГДИН за цялата система. Изготвяли се седмични менюта на база рецептурник – калкулация от млинсректор готвач, съгласувани и утвърдени от директора на Медицинския център, началник сектор „ФЛРК“ и началника на затвора. Храната се калкулира на база рецепта, която стриктно се спазва. В кухненския блок храната се приготвя за около **1100 човека**, по меню, трикратно ежедневно, която е еднаква за Затвора – С. и поделенията му. Няма възможност да се изпълняват специфични и специални рецепти поради наличната техника в кухненския блок. Месото се транжира на порции по определен грамаж по рецептурник. Диетите се изготвяли от СБАЛЛС – С., паралелно с основното меню, и стриктно се спазвали. На л.св. С. не била назначена допълнителна диета.

Съдът кредитира приета по делото съдебно-технологична експертиза (СТХЕ) от 08.12.2020 г., като компетентно изготвена на база приетите по делото документи и на допълнително представени търговски документи касателно периода от 09.09.2018 г. до 11.03.2019 г. за доставка на животински продукти и стоки с доставчици „Чех груп“ Д. и [фирма], приложени към заключението.

Експертът е установил, че складовата база се състои от охлаждаем и неохладяем склад. Снабдяването с хранителни продукти се осъществява чрез доставчик - „Чех груп“ Д., а приемането е съпроводено със съответните документи – сертификати за произход и технологична документация, като се извършва регистрация и вписването им в журнал. В обекта съхранението на хранителните продукти е разделно (по групи) и при температурен режим, съобразен с приложената от фирмата-доставчик технологична документация. Животинските продукти са описани по вид, количество, страна на произход, номер на партида, количество, дата на клане, срок на годност, температура на съхранение, вид и номер на транспортното средство. За останалите продукти – номер на партида, количество и срок на годност. Вещото лице е преценило за спазени нормативните изисквания за температура на съхранение на хранителните продукти съгласно НАССР (система за анализ на опасностите и критични контролни точки) – в хладилни камери, чиято температура на съхранение и изправност се следят, а данните се вписват в чек лист три пъти дневно. Експертът е установил, че хранителните продукти се изписват от склада с дневен лист, съобразен с менюто за предстоящия ден.

Посочено е в СТХЕ, че в обекта се ползват специализирани сборници и технологични указания при производството на кулинарната продукция (рецептурници), като се спазват съответните нормативни документи и технология на приготвяне. Изготвя се седмично меню на база рецептурник. Асортиментите в менюто са калкулирани по рецепти. Количеството и калорийният състав на порциите са съобразени с изискванията на Наредба № 23 от 19.07.2005 г. за физиологичните норми на хранене на населението, издадена от Министерство на здравеопазването. Вещото лице е описало подробно взетите мерки за предотвратяване на хранителни опасности, като

разделна и термична обработка, които са целите на решението не следва да се възпроизвеждат подробно. Приети са за спазени санитарно-хигиенните изисквания от персонала – лична и производствена хигиена, здравни книжки на кухненските работници, задължително униформено и работно облекло, защитни средства, инвентар за почистване, наличие на детергенти (миещи и дезинфекциращи препарати).

Установено е, че готовата храна от кухненския блок се доставя три пъти на ден – сутрин, обед и вечер. Храната се издава през шубер. Пренася се в метални баки с капак (без фиксиращ механизъм на капака, предпазващ от разливане), чрез транспортна количка от определен за това работник от кухнята. Снабдяването с храна до болницата на затвора и до приемната (8 група) се осъществява с помощта на транспортно средство – метална количка от затворен тип, т.е. по начин, който я предпазва от замърсяване и пряк контакт през двора на открито на разстояние от 100 – 150 метра.

На 25.11.2020 г. експертът е присъствал при разнасянето и сервирането на обедното меню в СЦЗ. Установил е, че храната се раздава от лице с кухненско работно облекло, със защитни средства – маска и ръкавици. Хлябът бил пакетирани, а лицата с предписана диета получавали отделно меню.

Относно ареста на ул. „М-р В.“ вещото лице е установило, че храната на задържаните лица се доставя три пъти дневно – сутрин, обед и вечер от СЦЗ, като се предава на служителите на ареста през обособено за целта гише с вратичка. Пренася се в метални баки с капак чрез транспортни колички през топла връзка. Храната се разнася най-късно два часа след приготвянето ѝ. В обекта се съхраняват проби от менюто за срок от 48 часа, а хигиенното му състояние е добро.

Според експерта, Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) следи за спазване на изискванията към тях, за мерките и условията за осигуряване на хигиена и за тяхната безопасност, за което са приложени два броя Констативни протокола на ОДБХ № 0046415 от 27.06.2019 г. и № 0033352 от 19.07.2019 г. Независимо, че протоколите са издадени извън исковия период, за съда не е налице основание да се съмнява, че тези мерки по безопасност са контролирани от националния контролен орган и за предходния период от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г.

Вещото лице е формирало **заключение за спазване** на санитарно хигиенните изисквания за качество на храната, както и условията на разнасянето и сервирането ѝ по килиите за целия исков период от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г.

По изложените съображения, съдът намира, че не е налице нарушение на чл.84, ал.2, т.1 от ЗИНЗС, според които лишените от свобода имат право на безплатна храна, достатъчна по химически и калориен състав, съгласно таблици, утвърдени от министъра на правосъдието съгласувано с министъра на здравеопазването и министъра на финансите. Съвкупната преценка на събраните по делото доказателства навежда на категоричен и несъмнен извод за спазване на санитарно хигиенните изисквания за качество на храната, както и на условията на разнасянето и сервирането ѝ. Дължим е извод за неоснователност и недоказаност на това оплакване, релевантно за твърдяното нарушение на чл.3, ал.2 ЗИНЗС.

6.Относно назначена диета:

Според медицинска справка рег. № 9800/19.12.2018 г. на д-р Т. – директор на МЦ при СЦЗ (л.75) при влизането си в затвора пациентът не е представил медицинска документация за това, че страда от захарен диабет, а е заявил, че извън

пенитенциарното заведение контролира заболяването си с прием на билки и канела. По силата на чл.129, ал.3 ЗИНЗС предписанията на медицинските специалисти имат задължителен характер за началниците на съответните места за лишаване от свобода. Изготвени за целите на съдебни дела медицински експертизи не представляват такова задължително предписание.

За доказване на това си заболяване ищецът представя комплексна съдебно-медицинска експертиза, изготвена от д-р Г. – специалист по вътрешни болести и клинична хематология, сертификат по практическа диabetология, и д-р М. – офталмолог, за целите на адм.д. № 5045/2016 г. на АССГ, 18-състав, за о.с.з. на 14.12.2016 г. От нея се установява, се за изготвянето ѝ ищецът представил изследвания на кръвна захар от 03.06.2016 г., от 22.08.2016 г. и от 18.11.2016 г., както и консултация с невролог д-р П. С. – С. по неврология Стара 3.. Допълнителни медицински документи ищецът представя с молба от 03.12.2020 г. (л.352 и сл.) – изследвания от 03.06.2016 г., 22.08.2016 г., 02.10.2017 г., 25.04.2018 г., 24.06.2019 г.

След преглед на пациента и на медицинската документация д-р Г. и д-р М. са дали заключение от 07.12.2016 г. по адм.д. № 5045/2016 г. на АССГ, че М. М. С. боледува от захарен диабет – втори тип – неинсулинозависим, за което говорят стойностите на кръвната му захар. Според тях, *заболяването е документирано за първи път на 03.06.2016 г.*, когато са установени повишени стойности на кръвната захар. Тъй като за нарушения от вида диабетна полиневропатия се изисквало време от около няколко години, можело да се допусне, че диабетът датира от преди тази дата. Към момента на прегледа за целите на експертната по адм.д. № 5045/2016 г. на АССГ, 18-състав, извършен на 23.11.2016 г., вещите лица са установили, че състоянието на М. е задоволително, каквото е било и към м.12.2015 г., *въпреки, че не е спазвал диети и не се е лекувал, вкл. към момента не провеждал медикаментозно лечение, а се лекувал с отвара от бобови шушулки и намаляване на теглото (л.25 и л.360).*

Ищецът е представил комплексна съдебно-медицинска експертиза от 20.06.2018 г., изготвена от д-р Л. К. – невролог към Неврологична клиника при МИ – МВР и д-р В. Ц. – офталмолог към Отделение по очни болести на МИ – МВР, за целите на внчд № 259/2018 г. по описа на Апелативен Специализиран наказателен съд, със задачи: от какви заболявания страда обв. С., какъв е техният стадий и съвместими ли са те с провеждане на лечение в условията на следствения арест. Експертната е във връзка с негово искане от 24.10.2018 г. и рег. № 5891 от 26.10.2018 г. по описа на Затвора С., за прекъсване на задържането, за да може да оперира дясното си око в [фирма], [населено място], за което е уведомен от ИСДВР Х., че това искане следва да адресира за Прокуратурата.

По повод снетата му анамнеза вещите лица са посочили, че лицето не е хоспитализирано за оплакванията си, не са му провеждани специализирани изследвания и *не са му давани указания* за диетичен и хигиенно-хранителен режим. С. съобщил, че приема антидиабетен препарат през устата, но не уточнил наименование и доза. Представил: лист от амбулаторни изследвания лаборатория S. от 12.12.2016 г. – токсикология, наркотични вещества урина, бензодиазепини – положителен, изследвания от 21.03.2018 г. и от 25.04.2018 г. и амбулаторен лист № 2046 от 18.11.2016 г. с основна диагноза: диабетна полиневропатия. Въз основа на допълнителни изследвания експертите д-р Ц. и д-р К. дават заключение за тежко изразена диабетна полиневропатия от сензорно-моторен тип, чиято давност не може да бъде точно определена. Същата е в напреднал клиничен стадий, с вторично развили

се дистрофични промени и смущения в походката. Относно заболяванията на очите вещите лица са констатирани начална катаракта на дясното око, *чиято операция можело да се отложи във времето поради началния стадий и доброто зрение с очила.*

Тук е мястото да се отбележи, че независимо, че са изготвени от лекари – специалисти, съдебните експертизи не могат да заместят изискуемата медицинска документация на пациента, изготвена от личен лекар или лечебно заведение. Съдебните експертизи се изготвят за целите на конкретен съдебен процес и въз основа на конкретно поставени въпроси, относими към предмета на доказване. Ето защо и въз основа единствено на посочените съдебни експертизи директорът на МЦ на СЦЗ не може да приеме, че при постъпването си в пенитенциарното заведение М. С. е представил *медицинска документация, удостоверяваща твърдените от него заболявания захарен диабет и диабетна полиневропатия.*

Напротив, всички данни по делото сочат, че при постъпването си в ареста на 04.06.2018 г., а и впоследствие, ищецът не е представил медицинска документация, още по-малко документи за назначен преди това диетен режим. Напротив, от експертизата по адм.д. № 5045/2016 г. на АССГ, 18-състав, се установява, че по повод на заболяванията си С. *не е спазвал диети и не се е лекувал, вкл. към момента не провеждал медикаментозно лечение, а се лекувал с отвара от бобови шушулки и намаляване на теллото си (л.25 и л.360).*

Според докладна записка от 22.08.2020 г. на В. П. – готвач към Затвора С., на л.св. С. не била назначена допълнителна диета, но основание за това е липсата на медицинска документация, удостоверяваща заболяванията му, респ. необходимостта от диета, а не бездействие на затворническата администрация.

В тази връзка съдът приема, че изготвените от ищеца многобройни искания до началника на затвора С. (още от м.октомври 2018 г.) да бъде изпратен на медицински изследвания, съдържащи твърденията за влошено здравословно състояние, също не доказват наличие на конкретни заболявания. От една страна, те съдържат благоприятни за лицето твърдения, поради което нямат обвързваща доказателствена сила, а от друга – не са изготвени от медицински специалист.

Следва да се отбележи, че в молбата си по чл.83, ал.2 ГПК за освобождаване от държавна такса и разноски в производството, ищецът е декларирал, че е безработен и се издържа с просия. Това обстоятелство се установява и от негова молба до началника на Затвора С. от 02.10.2018 г. (л.79), в която заявява, че е социално слаб, тъй като от 6 години е без работа. Изложеното го определя като здравно и социално неосигурен, респ. неползващ безплатни здравни услуги от НЗОК.

Това обстоятелство се потвърждава при прегледа и снета анамнеза от назначено по делото вещо лице д-р Е. И. (л.501) – С. не е здравно осигурен и няма доходи, поради което не е проследяван от лекар, не е приемал медикаменти, започнал строга диета с ограничен прием на въглехидрати и захари, пиел куркума и отвара от бобови шушулки, правел изследвания, когато имал пари. Към момента на прегледа на 26.01.2021 г. съобщил, че е загубил здравноосигурителни права, няма възможност да плаща здравни осигуровки, да купува лекарства и да ходи на лекар – това съобщава като причина за неполагане на грижи за здравето си през годините. За захарния диабет не провежда медикаментозно лечение, а само с билки, като през последната една година не е проследявал кръвната си захар (л.503).

Това логично обяснява многократно установената от различни здравни специалисти,

включително вещите лица в настоящето съдебно производство, липса на медицинска документация, вкл. от вещото лице д-р Д., изготвил СМЕ по делото.

Тази липса на медицинска документация е установена в следните документи: комплексна съдебно-медицинска експертиза, изготвена от д-р Г. – специалист по вътрешни болести и клинична хематология, сертификат по практическа диабетология, и д-р М. – офталмолог, за целите на адм.д. № 5045/2016 г. на АССГ, 18-състав, за о.с.з. на 14.12.2016 г. (л.23 и л.25), както и от назначените по делото вещи лица – медицински специалисти.

Един от начините на лицето да си осигури изискуемата за заболяванията му медицинска помощ са именно съдебните експертизи, назначавани в многобройните съдебни производства, по които ищецът е страна (С. признава в исковата молба, че за исковия период е водил около 20 дела, както и в о.с.з. на 14.03.2019 г. по нохд № 267/2019 г. на СпНС, че води 40-50 дела – л.56). За целите на настоящия съдебен процес обаче, съдебните експертизи в други производства са писмени доказателства, които подлежат на съвкупна преценка с целия събран по делото доказателствен материал и съобразно необходимостта от използването на специални знания при прочита на съдържанието им по смисъла на чл.195, ал.1 ГПК от назначените по делото съдебно-медицински експертизи.

Въз основа на изложеното, настоящият съдебен състав приема, че твърденията на ищеца за влошено здравословно състояние, респ. за необходимост във връзка с него от назначена специална диета, подлежат на доказване със съответна медицинска документация от личен лекар или лечебно заведение, а не посредством лично съставени от лицето искания и негови твърдения до различни държавни органи. С оглед установената липса на назначена от медицински специалист хранителна диета, правилно и обосновано ищецът не е получавал такава за исковия период от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г. Дължим е извод за неоснователност и недоказаност на това оплакване, релевантно за твърдяното нарушение на чл.3, ал.2 ЗИНЗСЗ.

7. Относно твърдения на ищеца за бездействие по негови молби до началника на СЦЗ:

С искане от 24.10.2018 г. (л.37) и рег. № 5891 от 26.10.2018 г. по описа на Затвора С. (л.269) С. поискал прекъсване на задържането си, за да може да оперира дясното си око в [фирма], [населено място]. На 30.10.2018 г. е уведомен от ИСДВР Х., че това искане следва да адресира за Прокуратурата (л.270).

Видно от протокола за проведено о.с.з. на 14.03.2019 г. от Специализиран наказателен съд, 12-ти състав, по нохд № 267/2019 г., съдът е разгледал две молби на С. с искане за спешна операция на дясното му око, които са оставени без уважение предвид заменената мярка за неотклонение на подсъдимия и заличаването на допуснатата съдебно-медицинска експертиза поради отказ на подсъдимия да бъде изследван (л.50-52 и л.56). Според мотивите на съда (л.64) подсъдимият настоявал да се извърши тройна СМЕ от болница, различна от МВР.

С искане от 24.10.2018 г. (л.38) ищецът поискал да бъде изпратен в Медицинския център към Затвора С., където да бъдат констатирани хроничните му заболявания: диабет, диабетна полиневропатия, глаукома, катаракта на дясното око, силно късогледство, силен астигматизъм, високо кръвно налягане, удебелени стени на сърцето и синусит. На входираното в Затвора С. копие на същата молба рег. № 5893/26.10.2018 г. (л.272) е положена резолюция от 30.10.2018 г. от д-р Т., че ще се планира консултация с очен специалист, ще се следи кръвното налягане и при

доставка на консултативни ще се проведе КЗП. С. е запознат с резолюцията на 05.11.2018 г. преглед с очен специалист е направен на 11.02.2019 г. от д-р М. С.-Т. – началник отделение „Очни болести“ при МИ на МВР, за който съдът приема, че не е налице забавяне с оглед дадени от медицинските специалисти заключения, че операцията на дясното око не е спешна.

С искане от 24.10.2018 г. (л.39) ищецът поискал да му бъдат осигурени капки за нос „Ксилометазолин“ или „Ксилофарм“, които приемал ежедневно от 7-8 години за лечение на синусит. Според входящото в Затвора С. копие на същата молба рег. № 5892/26.10.2018 г. (л.271) ищецът получил „на ръка“ исканите таблетки на 30.10.2018 г.

Отговорът на посочените искания на ищеца до Затвора С. е пояснен в писмо рег. № 474 от 24.01.2019 г. на началника на затвора (л.278).

По жалба по административен ред на С. относно незадоволително медицинско обслужване, лишаване от телефон и интернет в ареста на „М-р В.“ № 2 към сектор Арести на О. – С., е постановен отговор - писмо рег. № 12576 от 17.12.2018 г. на зам.директора на ГДИН (л.152-155). От него се установява, че за периода на настаняването му в ареста на [улица], [населено място], на задържания С. са извършвани многократно медицински прегледи (при постъпването му, на 02.07, 03.07, 09.07 и на 24.07.2018 г.) и са му изписвани необходимите медикаменти. Според същото писмо, С. е депозирал в деловодството на О. - С. **34 броя молби** и 1 бр. жалба. В него се посочва, че на 03.10.2018 г. и на 05.12.2018 г. С. е получил от склада на затвора дрехи и тоалетни принадлежности. Разяснен е режимът на ползване на телефон и на медицинско обслужване, забраната за ползване на интернет и мобилен телефон, осъществяването на ежемесечна дезинфекция срещу хлебарки и дървеници, предвид което жалбата на С. е приета за неоснователна. Върху документа е отбелязан отказ на С. за запознаване с него, удостоверен с подпис на двама свидетели.

На 14.02.2019 г. (л.40) ищецът подновил искането си за пълни медицински изследвания, а с молба от **07.03.2019 г. (л.41)** изразил несъгласие, че вместо пълни медицински изследвания, на 20.02.2019 г. бил изпратен до болницата за пълна кръвна картина и електрокардиограма. В тази молба признава, че получава хапчета „Тиогама“ – поддържащо лекарство за диабетна полиневропатия, „Р.“ – профилактично срещу язва, капки за нос и „Р.“ – за синусит. Сочил, че не получавал хранителни добавки и диета за диабет, венозни вливания на разтвор от „Тиогама“ (какви могат да се осъществят само в болнични условия), не бил изпратен на специалист „Уши, нос, гърло“. По тези искания съдът ще се произнесе във връзка с твърденията за липса на адекватно медицинско обслужване по раздел I.8 от настоящето решение.

С искане **17.12.2018 г. (л.73)** ищецът е поискал да получи преписи от Формуляр за травматични увреждания, издаден на 17.12.2018 г. от д-р Т.. На входящото в Затвора С. копие на същата молба рег. № 6777 от 18.12.2018 г. (л.277) е положена резолюция за оставяне на молбата без уважение. На **17.12.2018 г. (л.74)** ищецът поискал да бъдат запазени записи от всички охранителни камери във връзка с нанесен му на 17.12.2018 г. побой. По тези искания съдът ще се произнесе в раздел II от решението относно твърдяната телесна повреда от 17.12.2018 г.

На **13.05.2019 г. (л.77)** поискал да получи копие от Формуляр за травматични увреждания от 14.03.2019 г. и справка за здравословното си състояние от м.август 2018 г. до 14.03.2019 г., тъй като получавал припадаци и следвал от бъде лекуван в Следствения арест в [населено място]. По тези искания съдът ще се произнесе в

раздел III от решението относно твърдяната телесна повреда от 17.12.2018 г.

Въз основа на изложеното следва да се приеме, че на многобройните молби и искания на С. (35 на брой за период от 9 месеца – близо 4 на месец, или по една всяка седмица), същият е получил отговор от затворническата администрация и му е предложено подходящо решение съобразно правомощията ѝ. Ето защо, съдът приема, че не е налице бездействие на затворническата администрация, изразяващо се в липса на отговор на многобройните молби и оплаквания на ищеца от различни аспекти на престоя му в пенитенциарните заведения.

8. Относно твърденията за влошено здравословно състояние и неадекватни медицински грижи:

Според становище рег. № 10375 от 30.06.2020 г. на главен надзирател при О. – С. (л.108) медицинското обслужване на задържаните лица в ареста на ул. „М-Л В.“ № 2, се осигурява от медицински специалисти – лекари и стоматолог, а в извънработно време – от екип на Център за спешна и неотложна медицинска помощ. В изпълнение на чл.255 ЗИНЗС обвиняемите и подсъдимите са посещавани от медицинско лице веднъж седмично, а в спешни случаи – незабавно, което се установявало с амбулаторен журнал. Съгласно т.8.7. от Заповед № Л-4201 от 06.10.2016 г. на Главния директор на ГДИН за реда в арестите, задържаните лица, които желаят да посетят медицински специалист, се записвали в специален дневник от дежурния по арест, а прегледът се осъществявал до 24 часа от записването. За периода от 04.06. до 07.08.2018 г. на С. са осигурявани регулярни прегледи от медицински специалисти от МЦ към сектор „Арести“, а на 20.07.2018 г. е проведена среща в психолог, но лицето е отказало споделяне на информация и е изпитвало съпротива спрямо психологическата помощ.

Според медицинска справка рег. № 10091/25.06.2020 г. (л.139) на д-р М. - директор МЦ при О. С., задържаният С. е постъпил в ареста на 04.06.2018 г., когато заявил, че боледува от захарен диабет, диабетна невропатия, катаракта на дясното око. Проследяван е ежедневно с посочени стойности на кръвно налягане и сърдечна дейност – на 12.06.2018 г., 23.06.2018 г., 29.06.2018 г., 30.06.2018 г.. Отбелязан е преглед от д-р В. при МИ на МВР от 04.06.2018 г., 13:00 часа, според който С. съобщил за диабетна полиневропатия, която лекува с билки без да приема медикаменти, но категорично отказва медикация за АН и медицински преглед (л.141). Според докладна записка рег. № 27581 от 17.12.2018 г. на д-р М. Д. С. – Т. – началник Очно отделение в МИ – МВР и д-р Д. С. С. – лекар в Клиника по Нервни болести на МИ-МВР (л.176), на 17.12.2018 г. ищецът М. С. категорично отказал да му бъде извършен преглед за целите на изготвяне на СМЕ по внохд № 528/2018 г. на Апелативен Специализиран наказателен съв, 3-ти състав.

Установява се от епикриза от МБАЛ – МИ – МВР Отделение по психиатрия (л.146), че ищецът е постъпил в отделението на **04.07.2018 г. и е изписан на 09.07.2018 г.** с цел общ психиатричен преглед, разпореден с протоколно определение от 03.07.2018 г. на Специализиран наказателен съд, 2-ри състав, по нчд № 2032/2018 г. в производство по чл.70 НПК (л.145). Според епикризата, по време на престоя в МИ на МВР, лицето е консултирано с невролог по повод диабетна полиневропатия, отразена в СМЕ. За времето на престоя в МИ- МВР са назначени вливания на Тиогамма – 3 на ден по една банка/дн., а в извънстационарно лечение – по 1 таблетка дневно Тиогамма орално. *Пациентът отказал кръвни изследвания и консултация с ендокринолог, както и психиатричен преглед с цел изготвяне на психиатрична СМЕ от професор Г. М..*

Според докладна записка рег. № 13005 от 20.07.2018 г. на А. А.-Банкова (л.151) – инспектор психолог при О. – С., на 20.07.2018 г. била проведена среща с М. С.. Същият имал резерви относно срещата, бил мнителен и заявил, че няма нужда от разговор с психолог. Сам насочил разговора и споделил за дела, които е завел към различни институции. Смятал себе си за жертва на съдебната система и приемал за свое право и задължение да завежда искиви молби до различни институции.

Според изготвена от д-р Т. от МЦ към инспектор Г. Х. медицинска справка рег. № 9800 от **19.12.2018 г.** (л.178) при постъпването си в Затвора С. С. **не предоставил медицинска документация.** Заявил, че страда от захарен диабет, контролиран от него чрез прием на билкови препарати и канела. По време на престоя му е консултиран с невролог д-р В., която установила умерена диабетна полиневропатия, за която били изписани Тиогамма, Мовалис и Милгамма.

Според медицинска справка от **07.02.2019 г.**, изготвена от д-р Т. – директор на БЦ при Затвора С. за целите на нохд № 267/2019 г. по описа на СпНС (л.215) здравословното състояние на подсъдимия С. като цяло е добро и стабилно. При постъпването си е споделил, че страда от захарен диабет от дълги години, несистемно лекуван с билки. По повод изтръпване на крайниците бил консултиран с невролог, който препоръчал лечение с Тиогамма по 1 табл. Дневно. На С. е предлагано провеждане на лабораторни изследвания в СБАЛЛС, които той категорично отказал. Изявил оплакване от намалено зрение на двете очи, за което ще бъде проведен външен консултативен преглед. Това се случило на **08.02.2019 г.** със специалист по очни болести при МИ-МВР (л.216).

Според справка от **24.06.2020 г.**, изготвена от д-р Т. – директор на МЦ при Затвора С. (л.206) по време на престоя на С. са му давани: Парацетамол, Алергозан, Витамини, Аналгетици, Милгамма, Тиогамма, Мовалис. Лицето е консултирано с невролог д-р В. с неубедителни данни за диабетна полиневропатия. Извършвани са му прегледи от очен лекар по повод влошено и намалено зрение. Според справката на д-р Т., С. не боледува от захарен диабет, което се установявало от няколкократно провеждани изследвания на кръвна захар. При него не било регистрирано високо кръвно налягане и синусит. По време на „гладната си стачка“ е приемал течности, **не е давал** да му бъдат провеждани изследвания и измерване на кръвното налягане. Нормалните стойности на кръвните изследвания се установяват от данните на СБАЛЛС на л.210-211.

По делото е представена медицинска документация за осъществени консултации на М. С. с външни медицински специалисти и изготвени изследвания на кръв и кръвна захар за искивия период от 07.08.2018 г. до 14.03.2019 г. (л.207 – 212 и л.220-226), които са били предмет на изследване от допуснати по делото СМЕ и ще бъдат коментирани съвместно с тях. Същевременно, по делото са налице многобройни данни за откази на лицето да бъде изведено за лечение и да му бъдат осъществени прегледи от допуснати от Специализиран наказателен съд СМЕ (л.50, 51, 141, 146, 151, 176, 189-190, 215, 218).

Според справка рег. № 3559 от 11.02.2019 г., изготвена от д-р М. С.-Т. – началник отделение „Очни болести“ при МИ на МВР, по повод разпореждане от 04.02.2019 г. по нохд № 267/2019 г. по описа на Специализиран наказателен съд, М. С. е доведен от СБАЛЛС при Затвора С., за консултативен преглед с офталмолог. Прегледът е установил, че катарактата на дясното око е в начален стадий и то има почти 90 % зрение с корекция с очила, поради което *операцията може да се отложи във*

времето. Оплакванията от главоболие най-вероятно са свързани с голямата разлика в диоптрите на двете очи, в който случай би могло да се предприеме оперативно лечение на дясното око на по-ранен етап.

Според психиатрична консултация изх. № 43/04.04.2019 г. на „Център за психично здраве“ [населено място] (л.35), ищецът М. М. С. постъпва за *пореден път* в психиатричното заведение. За първи път промяна в поведението му е отчетена през 2014 г., когато се настроил срещу съседите си и започнал да подава срещу тях жалби до различни институции. Неподреденото му и агресивно поведение станало причина да бъде освидетелстван от психиатър, но отказвал преглед и лечение. На същата дата, 04.04.2019г., около 16:45 часа, бил доведен за втори път във П-ро РУ- Стара З. по повод отправени заплахи в пияно състояние към медицински лица от ФСМП – Стара З.. По време на психиатричното интервю се държал предизвикателно и манипулативно, отказвал да отговаря на зададените въпроси, както и да му се направи експертиза, ексхалирал на алкохол, негативистичен към здравни и полицейски институции, некритичен към алкохолната си злоупотреба. В документа е поставена диагноза: Неуточнено личностово разстройство, коморбидно с алкохолна зависимост. По делото е приета СМЕ от 08.12.2020 г., изготвена от д-р Н. С. Д. – офталмолог, на база медицински документи по делото, извършен пълен офталмологичен преглед, проведени изследвания с високоспециализирана апаратура за структурна и функционална диагностика на зрителния анализатор. Според СМЕ, при С., още от детска възраст е установена високостепенна миопия (късогледство) – до -11 диоптъра преди операцията за катаракта на лявото око. За корекция ищецът е носил очила и контактни лещи. Установена е катаракта на двете очи, значително по-напреднала на лявото око. Същото е оперирано за катаракта на 30.04.2018 г. в Очна клиника „Г.“ [населено място], с имплантиране на изкуствена, вътреочна леща. По думите на С., лекуващият лекар му обяснил, че е добре скоро да оперира и другото око поради голямата разлика между диоптрите на двете очи, поради което ищецът планирал да се подложи на такава операция през м.юни 2018 г., но на 03.06.2018 г. бил задържан. Впоследствие ищецът се оплаквал от непрекъснато, силно главоболие, болки в очите, неясно виждане, лесна оморяемост, невъзможност да се ориентира в пространството. Дясното око е оперирано на 27.06.2019 г. в Очна клиника „Г.“ [населено място]. При С. била установена и глаукома отпреди 4-5 години, лекувана с капки. Съобщил на вещото лице, че не ги слага редовно и обикновено – само веднъж дневно (принципно, капките се поставяли два пъти дневно).

Въз основа на медицинската документация д-р Д. е установил, че преди ареста му през м.юни 2018 г. ищецът страда от: първична откритоъгълна глаукома, ексцесивна миопия, миопичен астигматизъм, пресенилна катаракта на дясното око, псевдофакия на лявото око (операция на окото с имплантиране на вътреочна леща).

Основна роля в патогенезата на глаукомата играло вътреочното налягане (В.) – повишеното В. се приемало като основен рисков фактор. Други рискови фактори били напредването на възрастта, фамилна обремененост, дебелина на роговицата, глаукома на другото око и др. При ищеца липсвали точни данни за давността на глаукомата, но със сигурност е диагностицирана преди постъпването му в ареста на 04.06.2018 г. В наличната медицинска документация вещото лице не установило обстоятелствени изследвания във връзка с глаукомата на ищеца, както преди, така и след задържането му (л.420 и л.421). Още преди ареста били установени повишени стойности на В., за което ищецът прилагал капки. *Не било ясно дали ищецът прилага капките коректно*

(л.421). С. (по негови думи) не прилагал редовно капките (Кузимолол 0.5 %) и ги поставял веднъж, вместо два пъти, дневно (л.422).

Също преди постъпването в ареста е установена катаракта и на двете очи. Като рискови фактори за това вещото лице сочи ексцесивната миопия и диабета. Според СМЕ по адм.д. № 5054/2016 г. на АССГ и епикриза от 30.04.2018 г. на Очна клиника „Т.“, лявото око на ищеца било с изключително ниско зрение (0.03 – 0.04, т.е. около 3 % при зрителна острота на здраво око от 100 %). Веднага след операцията зрителната острота на лявото око достигнала 40 – 50 %, а на дясното с диоптрична корекция – 70 – 80 % (л.419). След операцията на лявото око, диоптърът му е коригиран от -11 на -2. Така след операцията се е получила значителна разлика между двете очи – от около -9 диоптъра. Разлика от такъв порядък можело да породи зрителен дискомфорт, лесна оморяемост при зрително натоварване, главоболие, нарушение на ориентацията в пространството.

За исковия период от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г. били осъществени два очни прегледа – по комплексна СМЕ от 20.06.2018 г. по внчд № 259/2018 г., образувано във връзка с искането на ищеца за извеждане от ареста за спешна операция на дясното му око, и от м.февруари 2019 г. от д-р Т. при МИ-МВР. Според експертизата от 20.06.2018 г. зрителната отстрота при ищеца е почти 100 % и на двете очи, но с голяма разлика в диоптрите, а катарактата на дясното око е определена в начален стадий, добре коригирана с очила, поради което *операцията можело да се отложи във времето*. Вещото лице д-р Д. изразява съгласие с този извод, като посочва, че операцията на катарактата на дясното око при ищеца не е спешна (л.421) и индикация за това би било по-скоро компенсиране на голямата разлика в диоптрите, а не напреднал стадий на катаракта. *Очният преглед на д-р Т. от м.02.2019 г. не отчитал намаления на зрението спрямо предходния преглед от м.юни 2018 г. – не се отчитали повишени стойности на В..*

Заклучението на д-р Д. е, че проведените за исковия период два прегледа са достатъчни за проследяване на състоянието на ищеца (в рамките на 9 месеца). За исковия период, зрението на дясното око е определено като стабилно между 90 и 100 % със съответна диоптрична корекция (л.422).

При разпита си в о.с.з. на 16.12.2020 г., в.л. д-р Д. поддържа заключението си и потвърждава, че ищецът има сериозни офталмологични заболявания, най-тежкото от които е глаукомата – лекувана от ищеца с капки, но несистемно – веднъж, вместо два пъти дневно. Потвърждава липса на високоспециализирани изследвания по отношение на глаукомата, което препятствало извод дали за исковия период лечението ѝ е адекватно. По думи на С. *в ареста поставял капките два пъти дневно. От наличната по делото медицинска документация не можело да се направи извод за влошаване на тези заболявания (л.425)*. Експертът потвърждава, че голямата разлика в диоптрите може да създаде дискомфорт на пациента, вкл. по-бърза зрителна умора, главоболие и нарушение на ориентацията в пространството, *но в никакъв случай не е фатална и не е нужна спешна операция, напр. в рамките на една седмица*. Това е така, тъй като катарактата е заболяване, което прогресира с времето, но темпът на прогрес е строго индивидуален. За прогресията на катарактата се съди по зрителната отстрота, т.е. колко вижда пациентът. При ищеца, за исковия период няма значимо намаляване на зрителната острота на дясното, неоперирано око, чиято зрителна отстрота се движи в рамките на 90-95 % от 100 % за нормално зрение, с необходимата му корекция за късогледство. Няма данни за влошаване на

заболяването късогледство за исковия период, а операцията на дясното око била необходима за подобряване на зрителния комфорт, тъй като разликата в диоптрите на двете очи следвало да се компенсира оперативно.

По повод допълнително поставени от ищеца въпроси с молба от 04.02.2021 г., вещото лице д-р Д., разпитан в о.с.з. на 24.02.2021 г., потвърждава, че операцията на дясното око е препоръчителна, а не спешна. Споделените от пациента оплаквания като световъртеж, трудно ориентиране в пространството, главоболие и бърза зрителна умора, можело да се дължат на голямата разлика в диоптрите. Въпреки това, вещото лице изтъква, че дори преди операцията на дясното око, двуочното зрение достига почти 90 %, което представлява много добра зрителна отстрота.

Съвкупната преценка на описаните доказателства навежда съда на категоричен и несъмнен извод, че за исковия период не е налице влошаване на здравословното състояние на ищеца по отношение на зрителните му заболявания, нито е налице неизпълнение на задълженията на затворническата администрация да осигури опазване на здравето на задържаня. Посочи се подробно в раздел I.6 относно претенцията за назначена диета, че извън пенитенциарните заведения ищецът не провежда последователно лечение на тежките си заболявания. Така, според СМЕ от 07.12.2016 г. ищецът не е спазвал диети и не се е лекувал, вкл. към момента не провеждал медикаментозно лечение, а се лекувал с отвара от бобови шушулки и намаляване на теглото (л.25 и л.360). В комплексна СМЕ от 20.06.2018 г. вещите лица са констатирали начална катаракта на дясното око, чиято операция можело да се отложи във времето поради началния стадий и доброто зрение с очила. Съдът кредитира изводите на назначената по делото експертиза, изготвена от д-р Д., според която операцията на дясното око не е спешна. Този извод съответства на писмените доказателства по делото и се *потвърждава от комплексната СМЕ от 20.06.2018 г.* Действително, експертът потвърждава, че е възможно ищецът да изпитва твърдения от него дискомфорт поради голямата разлика в диоптрите на двете му очи, но същият в никакъв случай не се намира в причинно-следствена връзка с бездействия на затворническата администрация. Напротив, според в.л. д-р Д. проведените за исковия период два прегледа са достатъчни за проследяване на състоянието на ищеца в рамките на 9 месеца.

От друга страна, ищецът е настанен в пенитенциарно заведение на 04.06.2018 г. въз основа на актове на Прокуратурата и Съда във връзка с необходимост от разследване на престъпление по чл.108, ал.2 НК - който по какъвто и да е начин опетни герба, знамето или химна на Република България, или знамето или химна на Европейския съюз, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба до три хиляди лева. Именно извършените от С. лични действия, дали основание за повдигане на посоченото обвинение, са препятствали осъществяването на намерението му за операция на дясното око непосредствено след тази на лявото око. При последната са коригирани диоптрите, което пряко довело до значителна разлика в диоптрите на двете очи, но в две отделни съдебно-медицински експертизи е потвърдено, че операцията на дясното око в никакъв случай не е спешна, както твърди ищецът. Още повече, че за исковия период, зрението на дясното око е определено като стабилно - между 90 и 100 % със съответна диоптрична корекция. Също медицинските експерти потвърждават, че за исковия период двуочната зрителна отстрота при ищеца е много добра, поради което по причина на престоя му в ареста не е налице влошаване на офталмологичните му заболявания. Бързата зрителна умора поради разликата в

диоптрите, която настъпва при продължително писане, е причинена от личния избор на лицето да изготвя многобройни писмени искания до различни институции, а не поради бездействие на затворническата администрация. Забавянето при операцията на дясното око е по причина на предприети от лицето действия, дали основание за повдигане на обвинение по чл.108, ал.2 НК, а не поради бездействие на затворническата администрация.

Относно другите заболявания на ищеца съдът кредитира съдебно-медицинска експертиза от 05.02.2021 г. на вещото лице д-р Е. Г. И., тъй като същата е изготвена на база писмените доказателства, вкл. приложена медицинска документация и данни в молби на ищеца до различни институции, подробно описани на стр.1-28 от заключението (л.473-500 от делото) и въз основа на личен преглед на ищеца от 26.01.2021 г.

Според заключението, към 04.06.2018 г. С. страда от захарен диабет тип II (неинсулинозависим), усложнен с диабетна полиневропатия, артериална хипертония, катаракта на дясно око, късогледство и глаукома. Най-ранното изследване на кръвна захар датирало от 03.06.2016 г., а диагнозата диабетна полиневропатия е диагностицирана от невролог на 18.11.2016 г. Захарният диабет е диагностициран в напреднал стадий, по клинично проявени и обективно установени усложнения на заболяването, поради което вещото лице дава заключение, че при С. захарният диабет е наличен поне 4-5 години преди предгледа от невролог през 2016 г. Артериалната хипертония датирала от около 2017 г., установена от ищеца при случайно измерване на кръвното налягане. Тогава започнал нерегулярен прием на медикаменти, които не са назначени на С. от медицинско лице, а били изписани на бащата на ищеца.

Извършените през исковия период прегледи на ищеца подробно са описани на стр.33-34 от заключението на д-р И. (л.505-506). Въз основа на тях вещото лице е формирало извод, че по време на престоя на С. в ареста на ул. „М-р В.“ № 2 и на СЦЗ, на ищеца са извършвани прегледи, вкл. с експертна цел, назначавано е и е провеждано лечение на артериалната хипертония, на диабетната полиневропатия (един курс венозно вливане на Тиогамма, перорален прием на Тиогамма и витамини за възстановяване на периферните нерви – Милгамма). При декларирани оплаквания е прилагано симптоматично лечение с аналгетици, парацетамол, витамини. Извършвани са лабораторни изследвания и прегледи от невролози, ендокринолози, кардиолози, офталмолози. За корекция на кръвната захар не е отразено лечение, но при извършени на 29.02.2019 г. и на 14.03.2019 г. изследвания на кръвна захар, биохимични показатели и липиден профил – същите са били в референтни стойности. Въз основа на изложеното, д-р И. определя назначеното и прилагано лечение за адекватно на диагностицираните заболявания. Експертът е отбелязъл и констатираните от съда многократните откази на ищеца да съдейства за провеждане на назначени изследвания, вкл. отказан прием на медикаменти при повишено кръвно налягане на 04.06.2018 г. и по време на обявена „гладна стачка“. Във връзка с хроничните заболявания на лицето експертът сочи, че наблюдението им изисква активност от страна на болния, вкл. в условията на свобода, докато при ищеца са регистрирани многобройни откази от подобно съдействие.

Според д-р И., ищецът страда от заболявания с хроничен, прогресиращ ход, които налагат стриктно проследяване, преглед от различни специалисти, прием на медикаменти и спазване на хранителен и двигателен режим. Многократно се отбелязва в решението, че дори в условията на свобода, ищецът не провежда подобно

проследяване, нито последователен прием на медикаменти. Именно от спазването на назначения медикаментозен, хранителен и двигателен режим, зависело дали заболяванията на ищеца ще прогресират по-бързо или по-бавно. Установи се по делото, от многократно посочените в раздел I.6 и I.8 доказателства, че подобно спазване на медикаментозен режим е осигурено на ищеца именно в условията на ареста. Напротив, извън тях и в условията на свобода С. не може да осигури адекватно лечение и проследяване на заболяванията си поради статута си на здравнонеосигурено лице.

Според заключението на д-р И., за периода на задържане под стража при С. не е регистрирано влошаване на състоянието, напротив – към края на периода са установени нормални стойности на кръвната захар, биохимичните показатели и липидния профил (л.508). За периода на задържане под стража (за 9 месеца) са извършени и регистрирани многократни прегледи и изследвания, част от които са препятствани от лицето. Преди задържането в следствения арест и СЦЗ, както и след освобождаването му, С. не провеждал необходимите изследвания, на база на които да се направи оценка и сравнение на здравословното му състояние. Тази липса на медицинска документация също многократно е отбелязана по делото, поради което липсата на данни в документите преди ареста за наличие на „хипертонично сърце“, респ. установеното при еднократен преглед след това, не може непременно да се тълкува, че това заболяване е получено през исковия период, както твърди ищецът. Според д-р И., за верифициране на тази диагноза следва да се проведе ехокардиографско изследване за измерване размерите на сърцето, каквото ищецът не е провел (л.503), а направените Е.-записи не установяват „хипертонично сърце“ (л.548). Пак според експерта, извършването на необходимите изследвания и единственото лечение с медикаменти на диабетната полиневропатия, са осъществени именно в местата за задържане, в рамките на исковия период – венозно вливане на Тиогамма в периода 04.07-09.07.2018 г. и редовен, перорален, прием на препарата извънстационарно.

Не само изводите на вещото лице д-р И., но съвкупната преценка на всички горепосочени доказателства, навеждат съда на извод, че се касае за лош контрол на диабета и хипертонията извън местата за лишаване от свобода. Многократно се посочи, че в условията на свобода С. не провежда лечение, не прави контролни изследвания, не е прегледан от лекар за проследяване на основните му заболявания, с изключение на прегледи от екипи на Ц. при рязко влошаване на състоянието му на обществени места. Ищецът сам сочи, че се лекува с народна медицина и твърди, че спазва двигателен режим, но в рамките на жилището му. При настъпване на вероятна хипо/хипергликемия не вика екип на Ц., не провежда изследване на кръвна захар и артериално налягане, а състоянията купира с прием на бира и сън (л.508).

Въз основа на изложеното, съдът приема, че за исковия период не е налице твърдяното от ищеца „драстично влошаване“ на здравословното му състояние. Напротив, въпреки оказана от него съпротива и саботаж на назначените медицински изследвания, такива са провеждани и осигуряват проследяване състоянието на сериозните му заболявания – нещо, което ищецът не може да си осигури извън местата за задържане. Дължим е извод за неоснователност и недоказаност на това оплакване, релевантно за твърдяното нарушение на чл.3, ал.2 ЗИНЗСЗ.

9. Относно принудително настаняване в МБАЛ – МИ – МВР Отделение по психиатрия:

Установява се от епикриза от МБАЛ – МИ – МВР Отделение по психиатрия (л.146), че ищецът е постъпил в отделението на **04.07.2018 г. и е изписан на 09.07.2018 г.** с цел общ психиатричен преглед, разпореден с протоколно определение от 03.07.2018 г. на Специализиран наказателен съд, 2-ри състав, по нчд № 2032/2018 г. в производство по чл.70 НПК (л.145), и изготвяне на съдебно-медицинска експертиза (СМЕ) от проф.М. – психиатър. Експертиза не била изготвена, тъй като от момента на постъпването в МБАЛ-МИ-МВР пациентът обявил гладна стачка в рамките на защитно поведение и като протест срещу настаняването му в психиатрично отделение.

Според молба на ищеца рег. № 1350 от 03.07.2018 г. (л.150) все още не бил обявил официално „гладна стачка“, но бил силно религиозен човек и строго спазвал постите, поради което отказвал да приема отделни храни.

Според писмо рег. № 453 от 07.01.2021 г. на МИ – МВР, в отговор на запитване на съда, дали в периода от 04.07. до 09.07.2018 г. ищецът е бил окован с белезници за болничното легло, медицинската документация на лицето ИЗ № 8339/2018 не съдържа данни за необходимост, обоснована от клиничното състояние на лицето, която да налага същото да бъде фиксирано за болничното легло (л.436).

Отказът за извършване на психиатрична експертиза се установява и от докладна записка рег. № 13005 от 20.07.2018 г. на инспектор психолог А.-Банкова (л.151) – инспектор психолог при О. – С., според която С. имал резерви относно срещата си с психолог, заявил, че няма нужда от разговор с психолог и бил предпазлив при споделяне на информация. Смятал себе си за жертва на съдебната система и приемал за свое право и задължение да завежда искиви молби до различни институции. Отказал извършване на психиатрична експертиза.

Съвкупната преценка на описаните доказателства навежда на извод, че настаняването на ищеца в МИ – МВР, Отделение по психиатрия, е в изпълнение на съдебен акт и за целите на изготвяне на съдебно-психиатрична експертиза. С. изцяло препятствал изготвянето ѝ, съзнателно потвърдено и пред психолог на О. – С.. С оглед изричния отговор от 07.01.2021 г. на МИ – МВР и при липса на други доказателства по делото, освен твърденията на ищеца, съдът приема, че по време на настаняването му в МИ – МВР, Отделение по психиатрия, за периода от 04.07. до 09.07.2018 г. ищецът не е бил подложен на жестоко, нечовешко или унижително отношение по смисъла на чл.3, ал.1 ЗИНЗС.

В тази си част, претенцията не е насочена към надлежен ответник, тъй като ГДИН не може да носи отговорност за действия на служители от самостоятелно лечебно заведение, но съдът приема, че следва да отговори на всички оплаквания на ищеца в исковата молба при изследване на кумулативното въздействие на условията по смисъла на чл.284, ал.2, вр. чл.3, ал.2 ЗИНЗС.

10. Неоснователни са оплакванията на ищеца, че по време на обявена от него гладна стачка не са му провеждани изследвания. Според справка на д-р Т. от 24.06.2020 г. по време на деклариран протест „гладна стачка“ С. не позволил да му бъдат извършвани изследвания и измерване на кръвно налягане. Според молба на ищеца рег. № 1350 от 03.07.2018 г. (л.150) все още не бил обявил официално „гладна стачка“, но бил силно религиозен човек и строго спазвал постите, поради което отказвал да приема отделни храни.

По силата на чл.121, ал.1 ЗИНЗС когато лишеният от свобода отказва да приема храна и това създава опасност за живота или здравето му, по предписание на лекаря се

вземат необходимите медицински мерки. След като ищецът сам е отказал извършване на изследвания по време на обявена гладна стачка, потвърдено в ИЗ № 8339/2018 на МИ – МВР, твърденията му, че такива са му отказани представляват злоупотреба с право.

11.Относно наличието на тоалетна хартия:

В искане вх. № 6501 от **13.12.2018 г.** (л.92-93) и във връзка с негова жалба № 51127/18 г. по описа на ЕСПЧ, ищецът твърди, че повече от 2 седмици в магазина в СЦЗ няма тоалетна хартия, салфетки, листове и химикалки и искане такива да бъдат доставени. Л. св. С. е депозирал искане рег. № 6589 от 28.12.2018 г. до началника на Затвора С. за издаване на официална справка за това от коя до коя дата в магазина към затвора не се е продавала тоалетна хартия (л.245). Според същия документ л.св. отказал да се запознае с отговора.

Наличието на тоалетна хартия в лавката за л.св. към Затвора С. се установява от докладна записка от 23.06.2020 г. на М. Л. – експерт стопанска дейност при ТП С. на ДП ФЗД (л.227) и приложена към нея справка за продажбата на тоалетна хартия в периода от 01.11.2018 г. до 31.12.2018 г. (л.228-244). От справката се установява, че тоалетна хартия се е продавала ежедневно в посочения период. Според докладна записка рег. № 13-1991-1 от 18.09.2020 г. на Държавно предприятие „Фонд затворно дело“ към МП (л.307) за периода от 20.12.2018 г. до 21.01.2019 г. общият брой продадени рула тоалетна хартия е 1050, докато за периода от 15.11.2018 г. до 18.12.2018 г. общият брой е 166, а от 20.12.2018 г. до 31.12.2018 г. – 442 броя (л.314).

Според докладна записка от 18.09.2020 г. на инсп. Д. Г. – Д. 4-то отделение на СЦЗ за периода от 20.12.2018 г. до 21.01.2019 г. общият брой на л.св. е 692, а за периода от 15.11.2018 г. до 18.12.2018 г. – 690 (л.333-334).

Обикновено пресмятане сочи, че за близо месечен период от 15.11.2018 г. до 18.12.2018 г. броят на продадената тоалетна хартия е в пъти по-нисък от следващия месечен период от 20.12.2018 г. до 21.01.2019 г. От това следва логичен извод за липсата ѝ в лавката на СЦЗ, от която л.св. се снабдяват с тоалетна хартия. Спорно е, дали това обстоятелство може да доведе до надминаване на изискуемия праг на суровост, необходим за нарушение на чл.3 ЕКПЧ, респ. чл.3, ал.2 ЗИНЗС, което ще бъде взето предвид при преценка на кумулативното въздействие на условията по чл.284, ал.2, вр. чл.3, ал.2 ЗИНЗС.

12.Относно оплаквания за затруднен достъп до телефон и липса на компютър:

Според становище рег. № 10375 от 30.06.2020 г. на главен надзирател при О. – С. (л.106-107) съгласно чл.256, ал.1, т.2 ЗИНЗС и т.59 от Заповед № Л-4102 от 06.10.2016 г. на Главния директор на ГДИН за вътрешния ред в арестите, провеждането на телефонни разговори става по определен ред – за времето от 8:30 до 12:00 часа и от 13:00 до 17:00 часа чрез телефонни апарати от доставчик на телефонни услуги за сметка на л.св., а при необходимост от спешни или извънредни телефонни разговори, администрацията съдействала за провеждането им. *В арестното досие на ищеца не били регистрирани молби или жалби, свързани с достъп до телефон или ограничаване на времето на разговори.* По време на пребиваването си в ареста М. С. е ползвал ежедневно правото си на престой на открито, като е провеждал телефонни разговори от монтираните там за целта телефонни апарати. Разговорите се провеждали по време на престоя на открито, като при невъзможност или при недостиг на време, разговори можело да се провеждат и от телефонните апарати, разположени в коридорите пред килиите. По изключение, за настанените лица, които са по график през последната

част от престоя на открито или поради участието си в съдебни заседания или процесуално-следствени действия, е осигурена възможност за телефонни разговори чрез апарати, монтирани на арестните етажи във времевия обхват от 17:00 часа до 17:45 часа.

Редът за провеждане на телефонни разговори от задържаните лица в ареста при О. С. допълнително е уреден в документ на началник сектор арести рег. № 2081 от 06.02.2018 г. (л.132-133), който потвърждава гореизложеното.

Съгласно чл.86, ал.1, т.5 ЗИНЗС лишените от свобода имат право на телефонна връзка по ред и начин, определени от главния директор на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията". Това е сторено с посочената Заповед № Л-4102 от 06.10.2016 г. на Главния директор на ГДИН за вътрешния ред в арестите, която детайлно урежда правото на ползване на телефонна връзка. Твърденията на ищеца за ограничаване на правото му на ползване на телефон не са подкрепени с нито едно доказателство по делото. Напротив, според събраната по реда на чл.284, ал.3 ЗИНЗС информация, в арестното досие на ищеца не били регистрирани молби или жалби, свързани с достъп до телефон или ограничаване на времето на разговори. Изложеното дава основание на съда да приеме, че не е налице нарушаване на правата на ищеца в това отношение.

По силата на чл.97, т.3 ЗИНЗС на лишените от свобода е забранено да притежават ползват или държат при себе си оръжие, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия, включително самоделно изработени такива, мобилен телефон, фотоапарат, звуко- и видеозаписващи устройства или части от тях. Подобна забрана е уредена и в т.59.9 от Заповед № Л-4102 от 06.10.2016 г. на Главния директор на ГДИН за реда в арестите (л.128), според която на задържаните е забранено получаването, притежаването и използването на мобилни телефони по време на престоя им в ареста, в болнично заведение или конвоиране. Ето защо, оплакването на С., че му е забранено ползването на мобилен телефон, е изцяло неоснователно.

Нещо повече, със Заповед № 25 от 30.01.2019 г. на началника на СЦЗ, на основание чл.122, ал.2 от ЗИНЗС, от л.св. М. С., 13-та група, са отнети вещи и предмети, които не са включени в утвърдения от министъра на правосъдието списък – 2 броя мобилни апарати, 1 брой U., един адаптор за мобилен телефон и два броя порцеланови чаши. Тези вещи са открити при осъществено на 06.10.2018 г. претърсване и изземване на спално помещение № 9 и личния багаж на л.св. М. С.. За тези действия на л.св. М. С. е наложено дисциплинарно наказание „извънредно дежурство по чистотата“ за срок от 7 дни със Заповед № 437 от 24.10.2018 г. на началника на СЦЗ. Жалбата срещу нея е отхвърлена със Заповед № Л-4908 от 20.11.2018 г. на главния директор на ГДИН. Липсват данни за съдебното ѝ оспорване, поради което същата е стабилен административен акт. Т.е. не само не е налице неизпълнение на задължения от страна на затворническата администрация, а ищецът е този, който е нарушил реда при изтърпяване на задържането си, притежавайки забранени вещи.

Според становище на ИСДВР Ц. Б. от 24.06.2020 г. (л.248-250) относно оплакванията на С. за липса на подсигурен компютър, принтер, ксерокс, листове и химикалки, съгласно чл.159, ал.1 ЗИНЗС лишените от свобода имат равен достъп до образователни и обучителни програми, но никъде не било споменато, че началникът на затвора е длъжен да осигури на всеки лишен от свобода персонален компютър. Това желание на С. би дискредитирало другите л.св. и би ги поставило в по-неблагоприятни условия. В утвърден от МП списък на вещите, които могат да

получат л.св. и задържаните, не фигурирал компютър, респ. началникът на затвора не разполагал с правомощия да разреши на С. да получи такъв. Относно канцеларските материали е посочено, че могат да бъдат получени при свиждане или закупени от лавката на затвора. На територията на групата били инсталирани 2 броя телефони Б., които се ползвали безпрепятствено от л.св. от групата.

Изложеното е основание за съда да приеме, че не е налице нарушаване на правата на ищеца във връзка с ползването на телефон и забраната за ползване на персонален компютър. Не се доказва липса на възможност за закупуване на канцеларски материали от лавката в СЦЗ или забрана за получаването им при свиждане, поради което твърденията на С. са неоснователни. Изписването на повече от 1000 страници „на ръка“ е негов съзнателен избор, във връзка с водени по негово желание съдебни дела, поради което не е обстоятелство, което може да доведе до нарушение на чл.3 ЗИНЗС.

13. Относно оплакването за наличие на дървеници и хлебарки:

Съгласно становище на ИСДВР Ц. Б. – 10 и 13-та групи на СЦЗ (л.248-250) ежесечно администрацията на Затвора С. осигурява на задържаните лица препарати за почистване и хигиенизиране на помещенията. Имало възможност за закупуване на допълнителни почистващи препарати от лавката на затвора. Веднъж месечно се изтупвали одеялата и олекотените завивки, минимум еднократно и ежедневно се хигиенизирали спалните помещения. Веднъж седмично се изпирали дрехите и спалното бельо на задържаните, а изпирането на одеялата и олекотените завивки – два пъти в годината. Ако лицето пожелае, можело да дезинфекцира дрехите и спалните си принадлежности в изпарителя на затвора. Съгласно сключен договор между ГДИН и [фирма], всеки втори месец, между 20-то и 30-то число, се извършвала дезинфекция, дезинсекция и дератизация на територията на целия затвор и общежитията към него.

Според становище рег. № 10375 от 30.06.2020 г. на главен надзирател при О. – С. (л.107-108) обработката на всички помещения от ареста с препарати срещу вредители се осъществявала от фирма „Килъри“ въз основа на сключен договор за профилактични обработки. При подаване на сигнали в кратък срок се извършвали и извънредни обработки с цел недопускане разпространението на вредители.

Според становище на ИСДВР Ц. Б. – 10 и 13-та групи на СЦЗ (л.248-250) ежесечно администрацията на Затвора С. осигурява на задържаните лица препарати за почистване и хигиенизиране на помещенията. Веднъж седмично се изпирали дрехите и спалното бельо на задържаните, а изпирането на одеялата и олекотените завивки – два пъти в годината. Ако лицето пожелае, можело да дезинфекцира дрехите и спалните си принадлежности в изпарителя на затвора. Съгласно сключен договор между ГДИН и [фирма], всеки втори месец, между 20-то и 30-то число, се извършвала дезинфекция, дезинсекция и дератизация на територията на целия затвор и общежитията към него.

За исковия период са представени протоколи за извършени услуги, изготвени от фирма „Килъри“ в полза на ГДИН С. – Арест М-р В., от 13.06.2018 г. за химична обработка срещу дървеници (л.134), както и на обект СЦЗ за химична обработка и дезинсекция срещу насекоми (хлебарки и дървеници), гризачи и акари и поставяне на липливи механични капани – от 26.07.2018 г., 01.10.2018 г., 28.11.2018 г., 30.01.2019 г. (л.265-268).

По това оплакване съдът съобразява дадените от ЕСПЧ препоръки в осъдителни решения срещу България, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи

продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. Въз основа на представените по делото писмени доказателства и информация по реда на чл.284, ал.3 ЗИНЗС съдът приема, че в конкретния случай и за исковия период тези препоръки са изпълнени. Събраха се доказателства за осъществена дезинфекция и дезинсекция, вкл. за предоставена от затворническите власти възможност за извънредна такава и за изпаряване на лично и спално бельо. При липса на данни на ищеца да е отказано изпаряване на личните дрехи и спални принадлежности, липса на отбелязване в здравния журнал за посещения на МЦ към ареста или СЦЗ с оплаквания от сърбежи от странана С. и липса на подадени сигнали за извършване на извънредна обработка срещу паразити, тези оплаквания следва да се приемат за неоснователни и недоказани.

14. По оплакванията на ищеца относно строгия режим за изтърпяване на задържането съдът съобразява становище рег. № 461 от 12.01.2021 г. на инсп. А. Н. – главен надзирател при О. С., според което С. е настанен в ареста на „М-р В.“ № 2 към сектор „Арести“ на О. С. с наложена МНО „задържане под стража“, а не въз основа на наложено наказание „лишаване от свобода“. Задържаните лица не попадали в хипотезата на Раздел V на ЗИНЗС „Режим в местата за лишаване от свобода“, който се определял от съда с постановление или присъда и се привеждал в изпълнение след тяхното влизане в сила, което е извън исковия период. Според цитираното становище, всички задържани лица имали равни права при изпълнение на МНО и по време на престоя им в ареста не се разпределяли по съответни режими. Обстоятелството, че съгласно чл.269, ал.3 от ППЗИНЗС задържаните в ареста лица се настаняват в постоянно заключени помещения, не поставяло С. в по-различно положение от всички други задържани под стража.

За пълнота на изложението следва да се отбележи, че твърденията на ищеца на стр.1, т.1 от исковата молба „по фактите“, свързани с незаконното му арестуване на 03.06.2018 г. и нарушените му права във връзка с него, съдът намира за неотнормими към настоящата искова претенция по чл.284-285 ЗИНЗС, касаеща поставянето му в неблагоприятни условия за изтърпяване на задържането под стража, тъй като произтичат от самостоятелен акт – заповед за задържане по чл.72 ЗМВР или постановление на прокуратурата за задържане за 72 часа, по отношение на който не е изпълнена отрицателната предпоставка по чл.204, ал.1 АПК, вр. чл.2851 ал.1 от ЗИНЗС. С постановление от 04.06.2018 г. на Специализирана прокуратура по ДП № 74/2018 г. и пр.пр. № 811/2018 г. на основание чл.64, ал.2, вр. ал.1 и чл.63, ал.1

НПК, ищецът е задържан под стража за срок от 72 часа до довеждането му пред съд, във връзка с повдигнато обвинение по чл.108, ал.2 НК – опетняване на знамето на Република България. С определение от 06.06.2018 г. по нчд № 788/2018 г. на специализиран наказателен съд му е наложена МНО „задържане под стража“, а обвинителен акт е внесен на 03.08.2018 г., във връзка с което на 07.08.2018 г. лицето е преместено в СЦЗ.

В заключение по раздел I: По силата на чл.284, ал.2 ЗИНЗС в случаите по чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС съдът взема предвид кумулативното въздействие върху лицето на условията, в които се е изтърпявало наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, продължителността, както и други обстоятелства, които имат значение за правилното решаване на спора. В случаите на установено нарушение на чл.3 ЗИНЗС и съгласно чл.284, ал.5 ЗИНЗС настъпването на неимуществени вреди се предполага до

доказване на противното, като размерът им се определя от съда по справедливост (чл.52 от ЗЗД).

Въз основа на изложеното в т.1-14, съдът установи нарушение на минимално изискуемата площ на изтърпяване на мярката за целия исков период от **04.06.2018 г. до 14.03.2019 г.**, нарушение на ползването на тоалетна без уединение за периода от **04.06.2018 г. до 07.08.2018 г.** и липса на достатъчно тоалетна хартия в периода от **15.11.2018 г. до 18.12.2018 г.** При преценка на кумулативното въздействие на факторите, при които е бил поставен в местата за задържане, съдът съобразява, че по отношение на другите многобройни оплаквания в исковата молба (за хигиена, качество на храна и здравно обслужване и др.), не е установено нарушение, а напротив – проследяване и лекуване на тежките му здравословни проблеми. Съдът намира, че присъденото обезщетение за претърпени неимуществени вреди от едни аспекти на изтърпяване на задържането под стража не следва да се превръща в прекомерна санкция за затворническата администрация, която стриктно при спазване на законовите си задължения и правомощия е осигурила на ищеца изтърпяване на наложената му мярка при благоприятни условия (подробно изложени по-горе в решението).

При презюмиране на неимуществените вреди от поставянето на ищеца в посочените условия на пренаселеност за целия исков период от близо 9 месеца и частично установени други нарушения (за периоди от около един или два месеца), съдът приема за справедливо следното обезщетение на неимуществените вреди: в размер на 2 лв. на ден за целия исков период – или общо за 282 дни поради изтърпяване на задържането в условията на пренаселеност, както и допълнително по 2 лв. на ден за другите визирани периоди – за 64 дни за ползване на тоалетна с преграда от 1.50 м. и за 33 дни дискомфорт поради неосигурена тоалетна хартия. От посоченото кумулативно въздействие на условията за изтърпяване на задържането под стража следва да се присъди обезщетение общо в размер на 758 лв. За разликата до предявения размер от 105 000 лв. искът следва да бъде отхвърлен.

II. Относно претенцията за неимуществени вреди в размер на 5000 лв. за нанесен му на 17.12.2018 г. побой:

С писмо на Специализиран наказателен съд (л.162) началникът на СЦЗ е уведомен за протоколно определение на съда от 10.12.2018 г. по внохд № 528/2018 г. относно назначена на М. М. С. съдебно-медицинска експертиза. Във връзка с нея е разпоредено превеждането му в МИ – МВР за извършване на личен преглед и изготвяне на СМЕ от д-р М. Д. С. – началник на Очно отделение и д-р Д. С. С. – лекар в клиника по нервни болести.

Според писмо рег. № 9733 от 17.12.2018 г. на инспектор Г. Х. при Затвора С. (л.156-157), на същия ден, в 10:40 часа, инспектор К. Ш. – старши на конвой до външно болнично заведение МИ-МВР докладвал, че л.св. М. С. – 11 група, отказва да бъде конвоиран за изготвяне на СМЕ, постановена от Апелативен СпНС. На С. изрично било прочетено постановлението на съда, но въпреки това той отказал да бъде конвоиран до МИ-МВР. Това дало основание на инспектор Г. Х. да използва физическа сила съгласно чл.112, ал.1, чл.113, ал.1, т.1, т.2 и т.3 от ЗИНЗС с цел предотвратяване на съпротивата при конвоиране. Инспектор Г. Х. ясно предупредил С., че спрямо него ще бъде използвана физическа сила, но той отново отказал да изпълни разпореденото. Тогава инспектор Г. Х. разпоредил на инсп. А. В. и инсп. К. Ш. употребата на физическа сила чрез „захват на ръцете“ и качването на С. в

специализиран автомобил – линейка. При качването л.св. С. ритнал Ш. в десния крак и се опитал да счупи стъклото на преградата между кабината и товарното помещение. Това дало основание по чл.114, ал.1, т.3, т.4 и т.5 ЗИНЗС за поставяне на крачни белезници и увеличаване на броя на конвоиращите надзиратели. С. бил конвоиран до приемен кабинет в корпуса на затвора, където му е издаден формуляр за травматични увреждания и са установени охлузвания в шийната област.

Изложеното се установява и от докладна записка вх.№ 3411 от 18.12.2018 г. на Д. инспектор Г. Х. (л.160-161). Според приложените към нея документи (л.162-168) с протоколно определение по нохд № 528/2018 г. на АпСпНС на подсъдимия М. С. е назначена СМЕ от вещи лица: д-р М. Д. – Началник на очно отделение и д-р Д. С. от Клиника по нервни болести, двете при МИ – МВР, като за целта С. следвало да бъде преведен в МИ – МВР за извършване на личен преглед. Според докладна записка рег. №27581 от 17.12.2018 г. на д-р Д. и д-р С. (л.176-177) на посочената дата С. отказал преглед, което препятствало изготвянето на СМЕ.

Според докладна записка на инсп. К. Ш. от 17.12.2018 г. (л.164) при отказа на С. да бъде конвоиран и при употребена спрямо него физическа сила чрез „захват на ръцете“, същият започнал да буйства, ритайки Ш. и останалите служители, като опитал да счупи стъклото на кабината на автомобила. При пристигането си в МИ-МВР С. отказал да му бъде направена експертиза. Тогава бил конвоиран до МЦ на Затвора С., където д-р Т. му издал формуляр за травматични увреждания. Случаят се потвърждава и от докладни записки на м.линсп. А. В. и м.линсп. В. К. (л.165-166). Според обяснението на шофьора на линейката Г. Г., при качването си в нея С. буйствал, ритал с крак линейката и се опитал с крак да счупи вътрешното стъкло.

Изложеното се установява и от докладна записка от 01.02.2019 г. на ИСДВР В.И. при Затвора С. (л.158-159), според която на 31.01.2019 г. С. бил повикан от ИСДВР за разговор по повод на случилото се. Тъй като той отново отказал за напише обяснение по случая, ИСДВР предложила налагане на дисциплинарно наказание „Лишаване от хранителна пратка за срок от 3 месеца“.

Издадена е заповед № 56/06.02.2019 г. на началника на Затвора С., с която на ищеца на основание чл.101, т.5 ЗИНЗС е наложено дисциплинарно наказание „Лишаване от хранителна пратка за срок от 3 месеца“ (л.169). Със заповед № Л-1237 от 14.03.2019 г. на главния директор на ГДИН е отхвърлена жалбата на С. срещу заповед № 56/06.02.2019 г. Липсват данни за оспорването ѝ по съдебен ред. С оглед наличието на влязъл в сила административен акт, който не е отменен съобразно изискването начл.204, ал.1 АПК, за наложеното му дисциплинарно наказание не се дължи обезщетение съобразно твърденията на ищеца, че „вместо лечение получил наказание“.

За инцидента от 17.12.2018 г. е образувана пр.пр. № 54876/2018 г. по описа на СРП, прекратена с постановление от 04.04.2019 г. (л.172-173). Според документа, действията на служителите от Затвора С. са били в съответствие с предвидените за такива случаи мерки, посочени в ЗИНЗС, и не е налице превишаване на служебни правомощия и прекомерна употреба на физическа сила.

От текста на постановлението от 04.04.2019 г. пр.пр. № 54876/2018 г. на СРП се установява, че на 10.12.2018 г. С. изрично поискал от Апелативен Специализиран наказателен съд да му бъде извършена СМЕ в болница, различна от МИ на МВР. След като разбрал, че искането му не е изпълнено, категорично отказал да тръгне към тази болница.

По силата на чл.137, ал.1 ЗИНЗС и чл.9, ал.1 от Наредба № 2/2010 г. за условията и реда за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода, при несъгласие с определената диагноза или назначеното лечение лишеният от свобода *за своя сметка* може да поиска консултация със специалисти от други лечебни заведения. Ищецът не е използвал този легален път за защита, вместо което е решил да препятства изготвянето на назначена от съда СМЕ чрез физическа съпротива и неизпълнение на отдадени разпореждания за опазване на реда в местата за задържане.

Според изготвена от д-р Т. от МЦ към инспектор Г. Х. медицинска справка рег. № 9800/19.12.2018 г. С. имал регистрирани *охлузвания по кожата на шията*, но е в задоволително и стабилно общо здравословно състояние.

Според представения Формуляр за травматично увреждане от 17.12.2018 г. при С. са установени следи от охлузване с размер 1 на 2 см в областта на гръкляна и друго охлузване с размер 0.5 на 0.5 см в лява шийна област (л.330). В същия документ здравословното състояние е преценено като „задоволително“, а лицето – адекватно и ориентирано.

Според назначена по делото СМЕ, изготвена от д-р И. описаните при прегледа на 17.12.2018 г. травматични увреждания са резултат от тангенциално действие на твърди предмети с изразен ръб, каквито характеристики имат и човешките ръце, и могат да бъдат получени при драскане по шията, хващане с ръце, усукване и притискане на бието на носените дрехи, усукване и силно дърпане на носени синджири и др. предмети в областта на шията. Мекотъканныте травматични увреди – охлузвания на шията, реализират критериите на медико-биологичен признак „болка и страдание“. Уврежданията отзвучават за около 7-10 дни.

Съгласно чл.112, ал.1 ЗИНЗС при изпълнение на служебните си задължения държавните служители от местата за лишаване от свобода могат да използват физическа сила, помощни средства и оръжие, ако спазването на реда и дисциплината не може да бъде постигнато по друг начин. В случая, държавните служители са действали в изпълнение на определение на съда от 10.12.2018 г. по внохд № 528/2018 г. *за допусната по искане на М. М. С. съдебно-медицинска експертиза*. Същите са запознали С. с текста на съдебния акт, за изпълнението на който е необходимо превеждането му във външно лечебно заведение. Всички преки очевидци на случая установяват, че на ищеца са дадени устни разпореждания, които той не изпълнил. Това е основание по чл.113, ал.1, т.1 и т.2 от ЗИНЗС за използване на физическа сила спрямо него. Доказателствата по делото категорично установяват, че С. е предупреден по смисъла на чл.117, ал.1 ЗИНЗС, че спрямо него ще се използва физическа сила.

По силата на чл.115, ал.1 ЗИНЗС използването на физическа сила и помощни средства се съобразява с конкретната обстановка, характера на нарушението и личността на нарушителя. Данните по делото, че С. започнал да буйства, да рита останалите служители, включително опитал да счупи стъклото на кабината на автомобила, както и категоричният му отказ да бъде прегледан за целите на СМЕ, сочат на специфични по отношение личността на нарушителя и на повишена опасност от нарушаване на установения в арестите ред. По отношение на конкретната обстановка следва да се посочи, че извънредната ситуация е иницирана от С., а неговото неподчинение и противоправно поведение са продължили в значителен период от време и са насочени към повече от едно лице, вкл. не само служители на ГДИН, но и към медицински специалисти. В допълнение следва да се съобрази, че в официален документ - постановление от 04.04.2019 г. по пр.пр. № 54876/2018 г. на СРП, е прието, че не е

налице превишаване на служебни правомощия и прекомерна употреба на физическа сила. В съставен за случая ФТУ е посочено, че здравословното състояние на С. е „задоволително“, а лицето – адекватно и ориентирано. Вярно е, че в документите се сочи, че спрямо ищеца е употребен „захват на ръцете“, докато травматичните увреждания са установени по шията, но следва да се съобрази техният повърхностен характер – охлузвания по кожата. Съдът съобразява размера на охлузванията - 1 на 2 см в областта на гръкляна и друго охлузване с размер 0.5 на 0.5 см в лява шийна област, които според СМЕ на в.л. д-р И. реализират критериите на медико-биологичен признак „болка и страдание“, респ. отзвучават за около 7-10 дни.

С оглед поведението на С. по време на инцидента, съдът приема, че увреждането е причинено поради изключителната вина на пострадалия, поради което обезщетение не се следва. В тази връзка съдът съобразява, че поведението на ищеца е провокирало служителите на ГДИН, изразявало се е в продължително буйство и активна съпротива, спрямо голям брой лица и служебен автомобил, поради което са налице категорични данни, че с поведението си С. е станал причина за увреждането. В тази връзка съдът съобразява, че поведението на лицето касае неизпълнение на съдебен акт, на отдадени разпореждия от длъжностни лица, на буйстване и ритане на служители и вещи и отказ да се изготви СМЕ, допусната по негово искане. При документирано от всички свидетели-очевидци на случая особено активно поведение на С., изразяващо се в буйстване и нападение на други лица, опит да се счупи служебния автомобил и действия по самонараняване, логично могат да се получат констатираните във ФТУ от 17.12.2018 г. повърхностни наранявания на шията. Това изключва наличието на причинно-следствена връзка с конкретни незаконосъобразни действия на служители от СЦЗ, като елемент от фактическия състав на отговорността на държавата. Не може да се приеме, че е налице необоснована употреба на физическа сила от служители на ГДИН, а напротив – същата е била абсолютно необходима за изпълнение на съдебно разпореждане. Категорично установената трайна негативна нагласа на ищеца спрямо установения обществен ред, не бива да бъде толерирана чрез присъждане на обезщетение за вреди, предизвикани от самия него. По изложените съображения е дължимо изцяло отхвърляне на тази претенция.

III. Относно претенцията за неимуществени вреди в размер на 90 000 лв. за нанесени му на 14.03.2019 г. побой и средна телесна повреда:

Установява се от съобщение рег.№ 1513 от 15.03.2019 г. на Д. Н. А. от Затвора С. (л.180), че на 14.03.2019 г. л.св. М. С., от 11 група, отказал да бъде предаден за конвоиране за съдебни заседания в Софийски градски съд и Специализиран съд, не изпълнил разпореждане на мл. инсп. К. И. и внезапно го нападнал, като го ударил с глава в областта на гърдите. С цел предпазване мл.инспектор И. използвал физическа сила (захват на ръка и *поваляне на пода*). По време на ситуацията л.св. С. бил агресивен, буйствал, правел опити за самонараняване и нападение. При извършен му в СБАЛЛС медицински преглед била констатирана малка охлузна рана на главата в областта на челото, за което бил издаден формуляр за травматични увреждания (ФТУ). Л.св. С. бил предаден за конвоиране и представяне в съдебни заседания в Градски съд и Специализиран съд.

Според докладна записка на мл.инсп. К. И. от 14.03.2019 г. (л.194), на същата дата, като пост № 3, помагал при събиране на л.св., които трябвало да отидат на съдебни дела в С.. Забелязал л.св. М. С., който отказал да влезе в буфера. При опит да бъде поканен да изпълни законово разпореждане С. ударил И. с глава в областта на

гърдите. Тогава се намесил мл.инсп. Ю. В. М., но С. продължавал да ритя и удря. По разпореждане на Д. С. бил конвоиран за преглед до СБАЛЛС. Тези обстоятелства се установяват и от докладна записка на мл.инсп. Ю. В. М. (л.195) и обяснение на л.св. Б. И. М. (л.196), който бил очевидец на случая по време на изпълнение на задълженията си като хигиенист на 3-ти пост. Според докладна записка от 14.03.2019 г. на Н. Н. А. – Д. на I-во отделение в Затвора С. (л.193) на 14.02.2019 г., мл. Инспектор К. Н. И. му докладвал, че М. С. категорично отказал да бъде предаден за конвоиране за съдебни заседания, не изпълнил законово нареждане и го ударил с глава в областта на гърдите. С цел предпазване, И. използвал физическа сила (захват на ръка и поваляне на пода). *По време на ситуацията С. бил агресивен, буйствал, правел опити за самонараняване и нападение.*

Според издадения ФТУ от 14.03.2019 г. (л.198) са установени: контузна рана в областта на челото, слабо до незначително кървене, лек оток с размери 4/4 см, без нарушение на зрение, говор, походка, не е повръщал, няма припадъци, по други места от тялото не личат следи от физическа увреда. Поставена е диагноза: охлузна рана на главата в областта на челото със *съмнение* за счупване на фронтална кост. Назначеното рентгеново изследване е установило фрактурна ивица на фронталната кост (гърба на л.209, 224 и 226).

Според протокол за открито съдебно заседание от 14.03.2019 г. на Специализиран наказателен съд, 12-ти състав, по нохд № 267/2019 г., проведено от 10:00 часа до 12:26 часа, ищецът е присъствал лично, доведен от СЦЗ. Пред съда С. посочил, че е бит и има диагноза фрактура на фронталната кост на черепа, което предполагало мозъчно сътресение, поради което изразил съмнение, че в това състояние може да участва в делото. Посочил е, че желае да се гледа единствено мярката му за неотклонение. За да даде ход на делото, съдът е констатирал, че подсъдимият се явява във видимо адекватно физическо и психическо състояние, изразява се смислено, формулира изказванията си логически и *няма видими данни за физическите травми, за каквито твърди.* Съдът е констатирал, че подсъдимият има поставена лепенка (левкопласт) на челото. Съдът изрично е посочил, че С. *няколкократно е отказал* да бъде прегледан във връзка с назначената по делото съдебно-медицинска експертиза, за което на два пъти е конвоиран до МИ на МВР на 27.02.2019 г. и на 12.03.2019 г., въпреки, че експертизата е допусната по искане на подсъдимия и неговия защитник (л.50-52).

Назначена със Заповед № Р-2 от 14.03.2019 г. на началника на СЦЗ комисия е извършила служебна проверка по случая от 14.03.2019 г., за което е изготвена писмена справка на л.189-190. Комисията е прегледала материалите от инцидента и видеозапис на инцидента, при което е достигнала до извод, че действията на мл. инспектор К. Н. И. са били законосъобразни.

Според снета от вещото лице д-р Е. И. анамнеза (л.501) след освобождаването му от ареста, след заседанието на 14.03.2019 г. на Специализиран наказателен съд, С. не посетил лекар, не знаел, че може да отиде в „Пирогов“ или друго подобно здравно заведение. Бил притеснен за майка си и тръгнал на стоп за Стара З.. След травмата от 14.03.2019 г. няколкократно получавал припадъци, но не е викал екип на Ц. и не е посещавал лекар във връзка с тези оплаквания. Във връзка с рязко влошаване на състоянието е викал екип на Ц. трикратно: на 25.03.2019 г. в [населено място], по повод припадък без медицински документ, на 04.04.2019 г. в [населено място], когато бил закаран в психиатрия и на 10.06.2019 г. в [населено място]. Започнал да пие билки, които не може да назове, в резултат на които се подобрил и вече нямал

припадъци. При припадъците не е паднал на земята. За периода 04.04.-10.06.2019 г. имал припадъци в ареста в [населено място], но не е съобщил, че има нужда от лекар и такъв не е викан. Припадъците спрели преди втората очна операция на 27.06.2019 г. Съобразно изготвените за инцидента от 14.03.2019 г. медицински документи, в.л. д-р И. счита, че травматичните увреждания на главата от този вид – оток и разкъсно-контузна рана с данни за линейно счупване на челна кост, реализират критериите на медико-биологичен признак временно разстройство на здравето, неопасно за живота.

Съдът приема, че по отношение на ищеца не е налице продължително разстройство на съзнанието или постоянно разстройство на здравето, неопасно за живота, нито нараняване, което е проникнало в черепната кухина, по смисъла на чл.128, ал.2 и чл.129, ал.2 НК, отговарящи на критериите за тежка и средна телесна повреда. В тази връзка кредитира официален документ – протокол за о.с.з. на 14.03.2019 г., който удостоверява констатациите на съдебния състав, че обвиняемият е във видимо адекватно физическо и психическо състояние, изразява се смислено, формулира изказванията си логически *и няма видими данни за физическите травми, за каквито твърди, освен левкопласт на челото*. Тези констатации изключват верността на твърденията на ищеца, че на 14.03.2019 г. е загубил съзнание.

В подкрепа на този извод са данните от ФТУ от 14.03.2019 г., според които липсват нарушения на зрение, говор, походка, ищецът не е повръщал, няма припадъци. Съобразно поставената във ФТУ диагноза: охлузна рана на главата в областта на челото със *съмнение* за счупване на фронтална кост, изготвеното рентгеново изследване, което е установило фрактурна ивица на фронталната кост и липсата на други образни изследвания, съдът кредитира извода на в.л. д-р И., че получената увреда може да се квалифицира като временно разстройство на здравето, неопасно за живота.

Съдът приема, че по отношение на припадъците след 14.03.2019 г. са налице единствено твърдения на ищеца, които не се подкрепят от доказателствата по делото. В о.с.з. на 14.03.2019 г. е заменена МНО на ищеца и същият е освободен от местата на задържане. Веднага след освобождаването си ищецът не е посетил лекар или лечебно заведение, а относно констатираните при посещения на екип на Ц. безпомощни състояния след тази дата, не е посочен и доказан техният произход. Д-р И. е категорична, че не се касае за припадък от контузия на ЦНС (л.511). Вещото лице счита, че липсват данни за изпадане в безсъзнание, не е извършена консултация с невролог, а за прецизиране на счупването е следвало да се продължи диагностичния процес с извършване на допълнителни образни изследвания, каквито липсват. Не може да се приеме, че неизвършването им се дължи на бездействие на ответната администрация, тъй като след 14.03.2019 г. ищецът вече не е задържан.

Тези изводи не се променят от новопредставените от ищеца в о.с.з. на 24.02.2021 г. писмени доказателства. Според протокол за о.с.з. от 12.04.2019 г. по внчд № 1093/2019 г. на Окръжен съд Стара Загора, наказателен състав, по досъдебното производство е изготвена съдебно-медицинска експертиза, във връзка с която на 04.04.2019 г. ищецът е бил прегледан от психиатър и неврохирург, които *не са установили влошено здравословно състояние* (л.517).

В заключение, съдът приема, че на 14.03.2019 г., при употребена спрямо С. физическа сила, същият е повален на земята, при което е получил травмите, описани във ФТУ - контузна рана в областта на челото, слабо до незначително кървене, лек оток с

размери 4/4 см, диагноза: охлузна рана на главата в областта на челото и фрактурна ивица на фронталната кост. Тази увреда може да се квалифицира като временно разстройство на здравето, неопасно за живота.

Съгласно чл.115, ал.2 ЗИНЗС при използване на физическа сила и помощни средства държавните служители от местата за лишаване от свобода са длъжни по възможност да пазят здравето и да вземат всички мерки за опазване на живота на лицата, срещу които са насочени. С оглед причиненото при инцидента на 14.03.2019 г. временно разстройство на здравето на ищеца може да се приеме, че е налице причинно-следствена връзка с поведението на служители на ответника. Същевременно, по изложени при предходния инцидент мотиви, съдът приема, че в случая е налице съпричиняване, тъй като пострадалият виновно е допринесъл за увреждането. Употребата на физическа сила спрямо С. категорично е провокирана от неговото поведение, изразяващо се в отказ за изпълнение на съдебен акт, на разпореждания на служителите, опитващи се да осигурят явяването на лицето като обвиняем по нохд № 267/2019 г. на Специализиран наказателен съд, 12-ти състав. В допълнение, свидетелите –очевидци на инцидента, вкл. л.св. Б. И. М., установяват, че С. първи ударил мл.инсп. К. И. с глава в областта на гърдите и по време на цялата ситуация бил агресивен, буйствал, правел опити за самонараняване и нападение. С това си поведение ищецът в значителна степен е допринесъл за нанесаната му увреда, при и по повод на приложената спрямо него физическа сила. Това обстоятелство следва да бъде съобразено при определяне на размера на обезщетението по смисъла на чл.52 ЗЗД.

По изложените съображения съдът приема, че за причиненото му на 14.03.2019 г. временно разстройство на здравето, неопасно за живота, изразяващо се в контузна рана в областта на челото, лек оток с размери 4/4 см и фрактурна ивица на фронталната кост, справедливо обезщетение за причинените по презумпцията на чл.284, ал.5 ЗИНЗС неимуществени вреди се явява сумата от 250 лв., вкл. при съобразяване на съпричиняване от страна на ищеца. За разликата до предявения размер от 90 000 лв. искът следва да бъде отхвърлен.

По отношение на претенцията за присъждане на законна лихва върху присъдените обезщетения съдът намира за относимо задължителното тълкуване, дадено в т.4 на Тълкувателно решение № 3/2004 г. на ОСГК на ВКС, според което при незаконни фактически действия или бездействия на администрацията, вземането за обезщетение за вреди става изискуемо от деня на тяхното преустановяване – в случая на 14.03.2019 г.

При този изход на спора разноски следва да се присъдят в хипотезата на чл.286, ал.3 ЗИНЗС - когато искът се уважи изцяло или частично, съдът осъжда ответника да заплати разноските по производството, както и да заплати на ищеца внесената държавна такса. В случая, ищецът е освободен от задължението за заплащане на държавна такса, но ответникът следва да бъде осъден да заплати сторените в съдебното производство разноски, както следва: 369.40 лв. възнаграждение за в.л. д-р Д., 900 лв. възнаграждение за в.л. К., 183 лв. възнаграждение за вещото лице инж.С. С. и 460 лв. възнаграждение за в.л. д-р Е. И., общо сума в размер на 1912.40 лв. В хипотезата на частично уважаване на иска, не е предвидена възможност за заплащане на ответника на юрисконсултско възнаграждение, поради което такава не следва да му се присъжда.

Водим от горното и на основание чл. 285 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 от АПК, във

връзка с чл. 1 от ЗОДОВ, Административен Съд С. - град, I отделение, 69 състав,

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, [населено място], [улица], да заплати на М. М. С. от [населено място], [улица], на основание чл.284 – 285 ЗИНЗС, обезщетение за неимуществени вреди, претърпени в периода от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г. поради условията за изтърпяване на задържането под стража, в размер на 758 лв. и обезщетение за неимуществени вреди от причиненото на 14.03.2019 г. временно разстройство на здравето, в размер на 250 лв., двете суми ведно със законната лихва от 14.03.2019 г. до окончателното им изплащане.

ОТХВЪРЛЯ исковете, предявени от М. М. С. от [населено място], [улица], срещу Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, за обезщетения за неимуществени вреди, както следва: 1. За разликата до предявения размер от 105 000 лв. поради условията за изтърпяване на задържането под стража в периода от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г.; 2. Изцяло за нанесена на 17.12.2018 г. травма от побой в размер на 5000 лв. и 3. За разликата до предявения размер от 90 000 лв. за травма и побой, нанесени на 14.03.2019 г.

ОСЪЖДА Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, [населено място], [улица], да заплати на Административен съд София град сторените в съдебното производство разноски за възнаграждения за вещи лица общо в размер на 1912.40 лв. Решението подлежи на обжалване в 14-дневен срок от съобщаването му на страните с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София град.

СЪДИЯ: